

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto
(SAK) ry.

VUOSIKIRJA

1962

HELSINKI 1963

I Poliittinen tilanne

1. Kansainvälinen tilanne.

Kansainvälisessä tilanteessa jatkui edellisille vuosille ominainen jännittyneisyys, joka ajoittain sai varsin vaarallisiakin muotoja. Erityisesti on tässä suhteessa mainittava Kuuban kriisi, joka pahimmillaan ollessa uhkasi syvästi maailman rauhaa. Kuuban kriisin puhkeaminen oli monivuotisen kehityksen tulos. Latinalainen Amerikka on tunnetusti ollut amerikkalaisen pääoman "taloudellisenä siirtomaana", jossa pitävät valtaa erilaiset diktatuurit. Neljä vuotta sitten tapahtunut Kuuban vallankumous oli poikkeus yleisestä kaavasta Fidel Castron hallituksen loitonnuttua USA:sta ja siirryttyä yhä enemmän itäryhmän piiriin sekä taloudellisesti että poliittisesti.

Tilanne kärjistyi vuoden puolivälissä, jolloin USA julisti Kuuban merisaartoon vaatien ohjuksien poistamista Kuubasta. Saartotoimenpidettä tulkittiin eräillä tahoilla kansainvälisen oikeuden loukkaukseksi ns. merien vapautta vastaan. Saarron voimaantultua oli odotettavissa amerikkalaisten ja neuvostoliittolaisten yhteentörmäys Kuuban saartorenklaalla, jonka seurauksena olisi saattanut sytyä kahden suurvallan ydinsota, joka puolestaan olisi saattanut johtaa ihmiskunnan tuhoon. Neuvostoliitto lupautui kuitenkin poistamaan ohjukset Kuubasta saatuaan lupauksen USArilta, etteivät amerikkalaiset joukot tunkeudu asevoimin Kuubaan. Näin kriisi oli sivuutettu — ainakin toistaiseksi.

Merkillepantavaa oli kansainvälisessä tilanteessa myös se, että molempien suurvaltaryhmittymien rintamassa esiintyi säröilyä. Atlantin-liiton piirissä Ranska on kylmästi ilmoittanut kulkevasa omaa tietään tyrmäten käytännöllisesti katsoen länsieurooppalaisen poliittis-taloudellisen EEC-järjestelmän eli yhteismarkkinasuunnitelman. Neuvostoliiton ja Kiinan ideologinen kiista on puolestaan eristänyt jälkimmäisen ja Albanian omaan ryhmäänsä. Kiina, joka kamppailee väestöpaineen ja taloudellisten vaikeuksien kanssa, ei tunnuta pysyvän ahtaissa rajoissaan, josta oli todisteena rajasota Intian kanssa.

Yhdistyneiden Kansakuntien tarmokkaan pääsihteeri U Thantin johdolla on Kongon kriisi vähitellen väistymässä syrjään. Uuskolonialismilla on kyläkin vielä hyvin voimakas ote suuresta osasta Afrikkaa ja Portugalin siirtomaat, Rhodesia ja Etelä-Afrikka ovat edelleen siirtomaapolitiikan ja rotusorron kahleissa.

2. Sisäpoliittinen kehitys.

Sisäpoliittisessa kehityksessä olivat leimaa-antavina alkuvuodesta suoritettut kahdet valtiolliset vaalit, ensin tasavallan presidentin valitsijamiesvaalit ja sen jälkeen eduskuntavaalit.

Valitsijamiesvaaleissa kansamme suuri enemmistö asettui varauksettomasti maassamme noudatetun sodanjälkeisen ulkopoliittisen linjan taakse antaen jyrkän tuomion niille, jotka olivat lähteneet vaalitaisteluun tarkoituksella saada aikaan suunnanmuutos omaksutussa poliittisessa linjassa.

Valitsijamiesten kokoonnuttua suorittamaan tasavallan presidentin valitsemista sai ensimmäisessä äänestyksessä presidentin viran entinen haltija

lakit, tri Urho Kaleva Kekkonen ylivoimaisesti suurimman äänimäärän ja tuli siten valituksi uudelleen tasavallan presidentiksi.

Eduskuntavaalit suoritettiin presidentin valitsijamiesvaalien varjossa sisäpoliittisin tunnuksin ja tavoittein. Osaksi vaalijärjestelmästäemme johtuen, joka suosii ns. suuria vaaliliittoutumia, eduskunnan voimasuhteet muuttuivat. Porvarillisten ryhmien ollessa osittain vaaliliitossa vasemmisto menetti enemmistöaseman porvariensa saadessa 113 edustajaa vasemmiston 87 vastaan.

Vaalien mentyä käytiin pitkillisiä neuvotteluja uuden hallituksen muodostamisesta. Hallituksen muodostaja kääntyi myös SAK:n edustajien puoleen tiedustellen ammattiyhdistysliikkeen edustusta enemmistöhallitukseen. Koska työväenpuolueet eivät tulleet kysymykseen hallitukseen osallistumisesta, katsottiin ammattiyhdistysliikkeen taholla välttämättömäksi työväen edustus uudessa hallituksessa järjestettäväksi ay-liikkeen edustajille. Toinen vaihtoehto olisi ollut puhdas porvarillinen vähemmistöhallitus, joka porvarillisen eduskunnan myötävaikutuksella olisi ryhtynyt toteuttamaan työväestölle ja yleensä palkansaajaväestölle vihamielistä politiikkaa.

SAK:n työvaliokunta antoikin neuvottelijoille ohjeen, että mikäli hallitusohjelmaan saadaan ammattiyhdistysliikkeen esittämiä vaatimuksia lävitse, työvaliokunta ei aseta esteitä ay-liikkeen piirissä työskenteleville henkilöille osallistua muodostettavaan hallitukseen. Sittemmin hallitusohjelmaan saatiin SAK:n esityksistä työaika, korkokantaa, hintatilannetta, samapalkkaisuutta ja sairausvakuutusta koskevat kohdat.

Pankinjohtaja, tri Ahti Karjalainen muodosti 13. 4. enemmistöhallituksen, johon tulivat ammattiyhdistysliikkeen piiristä SAK:n sihteeri Olavi Saari-nen sosiaaliministeriksi, Metallityöväen Liiton puheenjohtaja Onni Närvä-nen II kulkulaitosministeriksi ja Rautatieläisten Liiton puheenjohtaja Onni Koski II valtionvarainministeriksi. Ammattiyhdistysliikettä edustavat mi-nisterit eivät ole suoranaisesti SAK:n edustajia, vaan ovat hallituksessa lä-hinnä ay-liikkeen suosittelemia ns. ammatiministereitä.

Hallituksen toimesta annettiin vuoden aikana eduskunnalle esitykset sa-mapalkkaisuudesta ja sairausvakuutuksesta, joista ensin mainittu tuli edus-kunnassa hyväksytyksi. Myös eräitä muita lakiesityksiä ja päätöksiä halli-tuksessa tehtiin.

Edellisen hallituksen saamattomuus hintatilanteen kurissa pitämisessä johti huomattaviin hintojen korotuksiin. Syksyllä nykyinen hallitus julisti hintasulun, joka jatkui seuraavalle vuodelle.

II Taloudellinen kehitys vuonna 1962

Yleinen kehitys

Useissa teollisuusmaissa vuonna 1961 ilmennyt taloudellisen kasvun hidas-tuminen jatkui vuonna 1962. Näin oli asianlaita nimenomaan investointien ja vientituotannon kohdalla. Useissa maissa kulutuskysyntä sekä julkiset sijoitukset pysyivät kuitenkin suhteellisen korkealla tasolla, ja tämän an-siosta kansantulon nousu pysyi edelleen keskimäärin n. 3,5—4 %:n tasolla eli vain n. 1—1,5 % alemmalla kuin edellisenä vuonna. Yhdysvaltain kan-santuotteen bruttokasvu jäi kuitenkin alle 1 %:n eikä Yhdysvaltain työt-ömyystilanne näin ollen tuntuvammin parantunut. Vuoden lopussa esiintyi eräitä vilkastumisen merkkejä, mutta kun viime vuosien kehitykselle täl-laiset pienemmät heilahtelut ovat olleet tavallisia ei kestävään nousuun voida luottaa ellei valtiotalta ryhdy entistä tehokkaampiin elvytystoimen-piteisiin. Myös Ison-Britannian kohdalla kansantulon nousu supistui n. 1,5 %:iin. Vuoden loppupuolella esiintyi kuitenkin selviä vilkastumisen merk-

kejä, jotka eivät jääneet ilman vaikutusta Suomenkaan vientimahdollisuuksiin.

Koko läntisen sektorin suhdannekäyrä oli täten vuoden lopulla edelleen melko epäselvä, joskin nousun hidastuminen oli yleinen piirre. Mutta varsinaista matalasuhdannetta ei odoteta ja eri tuotteiden kohdalla kehitys käy eri suuntiin. Kun tämän lisäksi useat valtiot tukevat suhdannepoliittisista syistä rakennustoimintaa vientimme elpyminen ei ole mahdollisuuksien ulkopuolella. Vuoden loppupuoliskolla esiintyi itse asiassa eräitä merkkejä tällaisesta kehityksestä.

Itä-Euroopan maissa kokonaistuotanto kasvoi edelleen voimakkaasti: Neuvostoliitossa ja Itä-Saksassa nousutahti oli jopa korkeampi kuin edellisellä vuonna. Nousu keskittyi pääasiallisesti teollisuuteen; sitä vastoin maatalouden kehitys ei ollut yhtä suotuisa, lähinnä sääsuhteiden johdosta.

Tärkein kauppapoliittinen tapahtuma oli ilmeisesti Englannin liittymistä Talousyhteisöön koskevien pitkäaikaisten neuvottelujen katkeaminen vuoden loppupuolella. Efta-maissa on tästä vedetty johtopäätös, että yhteistyötä niiden piirissä on tehostettava, lähinnä alentamalla tai poistamalla keskinäisiä tulleeja suunniteltua nopeammassa tahdissa. Tätä koskevia päätöksiä ei vielä vuoden loppuun mennessä tehty. Kun kehitys täten uhkaa viedä yhä kiristyvään kilpailuun molempien ryhmittymien välillä on toiveita kiinnitetty tullitasojen yleiseen alentamiseen GAT-sopimuksen puitteissa, joista neuvotteluja on lähitulevaisuudessa käytävä (ns. Kennedyn kierros). Näiden neuvottelujen onnistumiseen ei kuitenkaan suhtauduta erikoisen suurella optimisminä.

Hintataso, joka korkeasuhdanteen kolmen ensimmäisen vuoden aikana oli pysynyt yllättävän kiinteänä, kääntyi viime vuonna melko yleisesti nousuun. Useimmissa maissa elinkustannukset nousivat 4–6 %. Osaltaan tämä vaikutti myös Suomen hintatasoon. On mielenkiintoista todeta, että koko noususuhdanteen aikana hintakehitys useimmissa Euroopan maissa on ollut varsin yhtenäinen. Kansainvälisen Työjärjestön laatimien tilastojen mukaan elinkustannusten nousu vuodelta 1958 on ollut 11–13 %:n suuruusluokkaa. Suomi ei muodosta tästä kehityksestä poikkeusta.

2. Kansantulo

Kansantulon nousu, joka korkeasuhdanteen kolmen ensimmäisen vuoden aikana oli keskimäärin ylittänyt 7 %, supistui kertomusvuonna 3 %:iin eli vähempään kuin mitä oli ennakoitu. Hidastumista esiintyi selvästi syksyllä, johon osaltaan myötävaikutti heikko sato. Eri elinkeinojen kehitys käy selville seuraavasta taulukosta:

Eri elinkeinojen tuotannon volyymin kehitys vuosina 1961 ja 1962

	Nousu tai lasku %	
	1961	1962
Maatalous	+ 3	- 7
Metsätalous	+ 5	- 3
Teollisuus	+10	+ 5
Talonrakennustoiminta	+12	+ 2
Maa- ja vesirakennustoiminta	- 3	+ 6
Liikenne	+ 5	+ 5
Kauppa	+11	+ 8
Julkinen toiminta	+ 4	+ 5
Muut palveluselinkeinot	+ 3	+ 4
Koko nettokansantuote	+ 6	+ 3

Kansantulolaskelmien mukaan mainittu 3 %:n nousu jakaantui melko tasaisesti työllisyyden ja työn tuottavuuden nousun kesken. Työn tuottavuus lasketaan nousseen keskimäärin vain 1.5 %. Tämä johtui siitä, että suhdanteiden heiketessä työvoima ei samassa mittakaavassa siirtynyt korkean tuottavuuden aloille kuin aikaisempina vuosina, jolloin tämän tekijän ansiosta työn tuottavuuden nousu liikkui 3–5 %:ssa. Tämä kansantulolaskelma ei tietenkään merkitse sitä, ettei esimerkiksi teollisuudessa työn tuottavuuden nousu työntekijää kohti olisi noussut yhtä paljon kuin aikaisempinakin vuosina.

Työikäisen väestön kasvuvauhti oli korkeimmillaan vuosina 1961 ja 1962, jolloin se oli 62.000 hengen suuruusluokkaa. Hyvien suhdanteiden ansiosta sen sijoittaminen työhön ei ole tuottanut suurempia vaikeuksia. Kun uudet ikäluokat vielä lähivuosina pysyvät melko suurina (vuonna 1963 jonkin verran alle 60.000) nuorten työllistämisongelma ei ole vielä tyydyttävästi ratkaistu, jos suhdanteet ja työllisyys lähiaikoina heikkenevät.

3. Teollisuus

Teollisuustuotannon kehitys perusaloittain vuodesta 1958 käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi, 1954=100 Muutos %						
	1958	1959	1960	1961	1962	1961/62
<u>Koko teollisuus</u>	113	123	140	154	161	+ 4,5
<u>Investointitavarat</u>	111	118	140	161	170	+ 5,9
<u>Muut tuotantohyödyk.</u> ...	113	125	144	158	166	+ 4,8
<u>Kulutushyödykkeet</u>	112	122	135	145	151	+ 4,2
<u>Kaivannaisteollisuus</u>	135	151	160	182	194	+ 6,6
<u>Tehdasteollisuus</u>	110	121	137	151	157	+ 4,0
Siitä:						
<u>Elintarviketeollisuus</u>	121	127	139	149	154	+ 3,4
<u>Juoma- ja</u>						
<u>tupakkateollisuus</u>	95	102	109	125	128	+ 2,4
<u>Tekstiiliteollisuus</u>	98	117	121	126	126	+ 0,0
<u>Kenkä-, vaatetus- ja</u>						
<u>ompeluteollisuus</u>	105	119	131	143	142	- 0,8
<u>Puuteollisuus</u>	87	98	122	118	110	- 6,6
<u>Paperiteollisuus</u>	134	144	167	194	200	+ 3,0
<u>Graafinen teollisuus</u>	116	121	135	144	148	+ 2,5
<u>Nahka-, nahkateos-</u>						
<u>ja kumiteollisuus</u>	93	96	102	108	112	+ 3,6
<u>Kemian teollisuus</u>	128	134	147	158	171	+ 8,5
<u>Savi-, lasi- ja kiven-</u>						
<u>jalostusteollis</u>	95	111	121	140	155	+10,5
<u>Metallien perusteollisuus</u>	107	129	149	167	194	+16,5
<u>Metallituoteteoll</u>	96	111	127	151	154	+ 2,2
<u>Koneteollisuus</u>	104	117	140	165	168	+ 2,1
<u>Sähköteknill. teollis</u>	106	125	152	165	169	+ 2,3
<u>Kulkuneuvoteollis</u>	117	124	138	158	177	+11,8
<u>Sähkö-, kaasu- ja</u>						
<u>vesilaitokset</u>	140	142	160	175	189	+ 8,1

**Tehdasteollisuuden
erikoisindeksit:**

Puu- ja paperiteollis. ...	113	123	147	160	160	+	0,0
<u>Metalliteollisuus</u>	107	120	140	161	171	+	6,0
<u>Muu tehdasteollis</u>	110	120	132	142	148	+	4,2

Kun edellisenä vuonna teollisuustuotannon nousu oli vielä 10 %, supistui nousu kertomusvuonna 4,5 %:iin. Suoranaista tuotannon laskua ei ollut monellakaan tuotannon alalla. Eniten putosi puuteollisuus, 6,6 %. Kun sillä alalla oli putoamista jo edellisenäkin vuotena, oli puuteollisuuden tuotanto nyt 9,8 % pienempi kuin kaksi vuotta aikaisemmin. Kenkä-, vaatetus- ja ompeluteollisuus supistui vajaalla prosentilla ja tekstiiliteollisuus polki paikallaan. Puu- ja paperiteollisuuden yhteisindeksi pysyi edellisen vuoden tasolla. Siitä huolimatta, että paperiteollisuuden eri aloilla tuotannon rajoitus oli 5—15 %, kasvoi tämän alan tuotantokapasiteetit noususta johtuen 3 %. Suurin oli nousu metallien perusteollisuudessa, missä se oli 16,5 %.

Kahtena edellisenä vuotena oli tuotannon nousun pääpaino ylivoimaisesti investointitarvarain ja tuotantohyödykkeiden puolella. Nyt nousu hidastui enemmän näillä tuotannon aloilla kuin kulutushyödykkeiden tuotannossa, joten kasvu eri aloilla oli verrattain tasainen.

Teollisuuden suorittamat uudet investoinnit, jotka edellisenä vuonna olivat 140 mrd. mk, supistuivat kertomusvuonna n. 20 mrd. markalla ja on odotettavissa, että ne kuluvana vuonna supistuvat vielä enemmän, koska tuotteiden menekkivaikkeudet eivät houkuttele sijoitustoimintaan.

Teollisuustuotannon indeksiluku v. 1955 oli 111, siis melkein sama kuin v. 1958. Vuodesta 1955 on teollisuustuotannon volyymi kasvanut 45 %. Teollisuuden työntekijäin määrä on samanaikaisesti lisääntynyt 13,2 %, joten tuotanto työntekijää kohti tänä aikana on kasvanut 28 %.

4. Maatalous

Poikkeuksellisen kylmän ja sateisen kesän johdosta oli viljojen tuleentuminen n. 5 viikkoa normaalista jäljessä. Tästä johtui, että kato vaurioitti sattoa sekä määrään että laatuun nähden ja menetykset ulottuivat koko maan alueelle. Vain perunan osalta saavutettiin viiden edellisen vuoden keskimääräinen hehtaarisato. Kaikkien muiden kasvien sato jäi tuon tason alapuolelle seuraavasti: syysvehnä 6 %, kevätvehnä 18 %, ruis 17 %, ohra 22 %, kaura 23 %, herne 34 % ja sokerijuurikas 23 %. Kun myöskin rehukasveja kohtasi kato, arvioitiin katovahingot 22—26 mrd. vmk:si.

Kadon vaikutus ulottui myös karjatalouteen. Kun meijereiden vastaanottama maitomäärä oli tähän saakka vuodesta vuoteen noussut, kääntyi se syyskuussa laskusuuntaan. Syyskuussa ja lokakuussa oli meijereiden vastaanottama maitomäärä 5 %, marraskuussa 2 % ja joulukuussa 1,6 % edellisen vuoden vastaavien kuukausien maitomäärää pienemmät. Meijereiden koko vuoden aikana vastaanottama maito oli n. 2.640 milj. l., joka merkitsee lisäystä edelliseen vuoteen 1. %.

Maitomäärän aleneminen syksyllä supisti voinin ja juuston tuotantoa. Koko vuoden tuotanto pysyi kuitenkin edellisen vuoden tuotannon tasolla. Voin kotimainen kulutus lisääntyi 13,5 % ja juuston 7,8 %. Voin vienti supistui 41,6 % ja juuston 3,8 %. Vuoden vaihteessa oli voinin tuotanto ja kotimainen kulutus suunnilleen tasoissa. Voin kotimainen kulutus on kas-

vanut suurelta osalta margariinin kulutuksen kustannuksella, johon on vaikuttanut edelleenkin edellisen vuoden aikana paljastunut margariiniskandaali.

5. Metsätalous

Kaupallisten hakkuiden määrä vuosina 1961 ja 1962 näkyy seuraavasta taulukosta:

	1.000 pm ³			Kesä-joulukuu		
	1961	1962	Muutos %	1961	1962	Muutos %
Puutavaralaji	15.456	14.277	- 7,6	5.946	4.824	-18,9
Kuusipaperipuu	7.263	6.937	- 4,5	2.932	2.646	- 9,8
Mäntypaperipuu	1.913	2.462	+28,7	923	1.213	+31,4
Koivupaperipuu	13.876	13.172	- 5,1	1.476	1.560	+ 5,7
Järeä havupuu	1.918	2.010	+ 4,8	1.202	1.142	- 5,0
Järeä lehtipuu	914	634	-30,6	322	239	-25,8
Kaivospuu	1.116	1.199	+ 7,4	423	281	-33,6
Pylväät ja muu	6.548	6.573	+ 0,4	2.751	2.552	- 7,3
Polttopuu	49.004	47.264	- 3,6	15.975	14.457	- 9,5
Kaikkiaan						

Johtuen sahataran viennin supistumisesta ja paperiteollisuuden viennin kasvun voimakkaasta hidastumisesta hakkuut vähenivät kertomusvuonna edellisen vuoden huippuluvusta 3,6 %. Tämä hakkuiden supistuminen kohdistui lähinnä kertomusvuoden syksyyn, jolloin hakattiin 9,5 % vähemmän kuin edellisen vuoden aikana. Tuo syyskauden hakkuumäärän supistumisen määrä enteilee koko käynnissä olevien hakkuiden supistumista. Sahataran myynnin lisääntyminen kuluvan vuoden laivaukseen edellisen vuoden vastaavista määristä olisi antanut edellytykset järeän havupuun hakkuiden lisäämiselle. Sen esteenä näyttää kuitenkin olleen leimikoiden puute. Valtion metsiä myytiin aikaisempaa vähemmän ja taistelu kantoheinnoista on aiheuttanut sen, että yksityiset ovat leimauttaneet metsiään vähemmän. Metsätoissa oli vuodenvaihteessa työntekijöitä 100.000, kun edellisen vuoden vaihteessa oli 121.000.

Nykyisellekään hakkuumäärälle ei ole jatkuvia edellytyksiä ilman jyrkkää lisäämistä metsänparannustoissa. Kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana on vuosittain hakattu metsistä 6—8 milj k-m³ yli metsien lisäkasvuun perustuvan hakkuusuunnitteen. Metsänparannustoihin käytetään tuskin 5 % siitä summasta, joka vuosittain saadaan kantohintoina ja joka viime vuonna oli n. 60 mrd. Viime vuosina on metsähoitoa tehostettu ja valtion sekä yhtiöiden metsissä lienee viime vuonna saavutettu suunnittelukomitean asettama lähitavoite, mutta yksityismetsissä on päästy vasta puoliväliin.

6. Rakennustoiminta

Kolme vuotta jatkunut talonrakennustoiminnan nousu keskeytyi kertomusvuonna, joskin rakentaminen oli vielä verrattain vilkasta. Vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana supistui valmistuneiden rakennusten määrä kuutiotilavuuden mukaan mitaten edellisen vuoden vastaavasta ajasta 5 %. Eniten supistui julkinen rakennustoiminta, mutta myös teollisuusrakennustoiminta supistui 9 % ja asuinrakennusten määrä 1 %. Rakennus-

lupia myönnettiin saman verran, kun edellisen vuoden vastaavana aikana. Kuitenkin teollisuusrakennusten kohdalla oli supistusta 17 % ja liikerakennusten kohdalla 18 %. Teollisuuslaitosten rakentaminen lisääntyi kolmena edellisenä vuotena yhteensä 230 %. Nyt tapahtunut käänne osoittaa suhdannekäännettä, investointitoiminnan supistuvaa suuntaa. Asuinrakennusten luvat lisääntyivät 13 %. Keskeneräisten rakennusten määrä oli kolmannen vuosineljänneksen päättyessä 1 % pienempi kuin edellisen vuoden vastaavana aikana ja ko. neljänneksen aikana aloitettuja rakennuksia oli 3 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Käyttämättömien niin teollisuus- kuin muidenkin rakennuslupien suuri kasvu edelliseltä vuodelta ei muuttane parempaan suuntaan muiden seikkojen osoittamaa rakennustuotannon supistumista. Se ristiriita, mikä ilmenee suuresti lisääntyneiden teollisuuden rakennuslupien (158 %) ja supistuvan rakennustoiminnan välillä, johtunee toisaalta siitä, että suhdanteen kääntyessä on osa yrittäjistä luopunut rakentamisesta ja toisaalta luotonsaannin kiristymisestä. Viimeksimainittu seikka on ehkä pääsyynä siihen, että asuntorakennustuotanto supistuu siitä huolimatta, että käyttämättömien rakennuslupien määrä on lisääntynyt 49 %.

Asuntotilanne on edelleen vaikea. Sosiaalisen tutkimustoimiston suorittaman tiedustelun mukaan kohosivat vuokrat maamme kaupungeissa ja kauppaloissa keskuslämmityshuoneistoissa 10,1 % ja uunilämmityshuoneistoissa 8,6 % syyskuusta 1961 syyskuuhun 1962. Eniten kohosivat vuokrat Helsingissä ja toisella sijalla Tampereella, sillä muilla paikkakunnilla aikaisemmin tapahtunut vuokrasäännöstelyn purkaminen suoritettiin näillä paikkakunnilla vasta kertomusvuonna. Vuokra-asunnoissa asuville perheellisille maksettavasta asuntotuesta annettu laki huomattavasti parani kertomusvuonna. Asuntotuen saantia kuitenkin suuresti rajoittaa se, ettei asuntojen pienuuden vuoksi ole perheasuntoja riittävästi saatavana, eikä varsinkaan hyväksyttävällä kohtuullisella vuokralla. Jotta tyydyttävät asunnot voitaisiin saada myös työläisten palkoilla elävien ulottuville on rajoitettava asuntojen hintaa suuresti korottavaa tonttikeinottelua, lisättävä aravamäärärahoja ja ratkaisevasti muutettava suunta pienasuntojen tuotannosta perheasuntojen rakentamiseen. Tämä on myös työkenttä, jolla voidaan ehkäistä tai ainakin suuresti jarruttaa uhkaavaa suhdannelaskua.

7. Ulkomaankauppa

Ulkomaankauppa kasvoi kertomusvuonna ennätyslukuihin. Kasvu tosin hidastui edellisestä vuodesta ja tuonnin kasvaessa vientiä nopeammin saavutettiin ennätys myös kaupan tuontivoittoisuudessa. Koko tuonti oli 393.050 milj. mk ja oli siinä kasvua 6,5 %. Vienti oli 353.311 milj. mk ollen siinä lisäystä 4,7 %. Kauppa oli siis 40 mrd. mk tuontivoittoinen. Tämän aiheutti Länsi-Saksan ja Ruotsin kauppa. Länsi-Saksasta tuotiin 38 miljardin markan ja Ruotsista 27 miljardin markan arvosta enemmän tavaraa kuin nämä maat meiltä ostivat. Neuvostoliiton vientimme lisääntyi 20 mrd. mk ja oli kauppamme sinne 9 mrd. vientivoittoinen. Ellei vientimme Neuvostoliittoon olisi lisääntynyt, olisi kokonaisvientimme kertomusvuonna ollut edellisen vuoden vientiä pienempi. Tosin osa Neuvostoliittoon tapahtuneen viennin noususta on vientiteknillisistä seikoista johtuvaa, osan vuoden 1961 viennistä siirryttyä kertomusvuoden puolelle.

Seuraavassa tuonti cif-hinnoin ja vienti fob-hinnoin maittain ja maaryhmittain (miljoonissa mk):

	Tuonti		Vienti	
	1962	1961	1962	1961
Sosialistiset maat:				
Neuvostoliitto	53.798	50.268	62.821	40.877
Puola	8.634	8.718	6.199	7.271
Itä-Saksa	5.327	5.814	3.787	4.558
Tshekkoslovakia	4.116	3.070	3.070	3.563
Unkari	1.679	1.241	922	1.345
Muut sos. maat	1.893	2.278	2.739	3.158
Yhteensä	75.447	71.754	79.538	60.772
Osuus %	19,2	19,4	22,5	18,0
EEC-maat:				
Länsi-Saksa	80.196	78.370	42.205	43.669
Ranska	20.557	18.482	16.041	17.465
Hollanti	17.185	14.795	21.436	21.126
Belgia—Luxemburg ...	9.320	9.489	12.031	12.953
Italia	8.231	7.017	9.737	9.159
Yhteensä	135.489	128.153	101.450	104.372
Osuus %	34,4	34,7	28,7	30,9
EFTA-maat:				
Englanti	59.581	56.263	71.587	74.805
Ruotsi	47.376	42.197	20.299	19.161
Tanska	12.346	11.784	12.992	11.887
Norja	5.488	4.980	4.389	6.279
Sveitsi	10.017	8.762	2.177	3.481
Itävalta	2.842	2.675	933	1.181
Portugali	810	515	237	344
Yhteensä	138.460	127.176	112.614	117.138
Osuus %	35,2	34,4	31,9	34,7
Kanada	1.764	1.455	456	405
USA	20.141	20.846	18.897	14.797
Koko vaihto	393.050	369.201	353.311	337.405

Vuoden 11 ensimmäisen kuukauden aikana jakautui tuonti pääryhmittäin seuraavasti:

	Mrd. mk	Kasvu % ed. vuoden vastaavasta ajasta
Raaka-aineita	162,7	5,1
Poltto- ja voiteluaineita	33,2	18,1
Investointitavaroita	107,4	12,3
Kulutustavaroita	59,3	6,6

Investointitavarain tuonti kasvoi siis huomattavasti nopeammin kuin kulutustavarain tuonti. On erittäin harvinaista, että näin tapahtuu voimakkaan investointikauden loppuvaiheessa. Samanaikaisestihan kasvoi kotimaassa investointitavarain tuotanto kulutustavaroiden tuotantoa nopeammin. Se osoittaa selvästi, etteivät kotimaiset markkinat (laajojen kansan-

kerrosten ostovoima) ole kasvanut läheskään samassa suhteessa tuotannon kasvun mahdollisuuksien kanssa.

Vienti jakautui eri pääryhmien kesken 11 ensimmäisen kuukauden aikana seuraavasti:

	Mrd. mk	Muutos % ed. vuoden vastaavasta ajasta
Maataloustuotteet	12,9	- 1,5
Metsätuotteet	18,3	-35,3
Puuteollisuuden tuotteet ...	71,1	- 8,5
Paperiteollisuuden tuotteet	144,7	+ 3,3
Metalliteollisuuden tuotteet	55,8	+71,2

Metalliteollisuuden vienti nousi kertomusvuonna uuteen huippulukkuun. Joskin nousu johtuu osittain edelliseltä vuodelta kertomusvuodelle siirtyneistä viennistä, on useamman vuoden tilastoja seuraten nähtävänä metalliteollisuustuotteiden viennin huomattava lisääntyminen:

Vuosi	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Vienti mrd. mk	24,8	25,1	30,4	34,0	44,1	47,3	38,3	66,3

Metalliteollisuuden vienti oli koko viennistämme 18,8 % ja suuntautui siitä 68,8 % sosialistisiin maihin.

Ulkomaankaupassa ovat hinnat kehittyneet kertomusvuonna maallemme hiukan epäedulliseen suuntaan. Kun vuonna 1961 oli sekä vienti- että tuontihintojen yleisindeksi pisteluvussa 135, kohosivat kertomusvuoden kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana tuontihinnat pistelukuun 138 ja vientihinnat alenivat pistelukuun 132. Näin ollen määrätyn suuruisen tavaramäärän tuomiseen ulkomailta oli vientiä lisättävä edellisen vuoden vastaavasta ajasta n. 3 %.

EFTA-säännösten alaisena on maamme ulkomaankauppaa hoidettu kertomusvuoden loppuun mennessä puolitoista vuotta. Tullit oli vuoden loppuun mennessä pudotettu joitakin poikkeuksia lukuunottamatta 60 %:iin aikaisemmasta. Vientimme supistui EFTA-maihin samoin kuin EEC-maihin. Tuontihinnat ovat myös nousseet. Hyödyn ovat saaneet valtion menettämistä miljardien markkojen tullituloista lähinnä tavaroiden maamme myyjät ja tuojat.

Kolmen viimeksikuluneen vuoden aikana on maamme kauppatase ollut passiivinen yhteensä n. 95 mrd. mk. N. kolmasosa siitä on peitetty ns. näkymättömillä vienneillä, mm. rahdeilla. Muulta osalta se on merkinnyt valuuttavarannon supistumista ja lyhytaikaisten ulkomaisten velkojen lisääntymistä. Suomen Pankin ulkomaan valuutan varanto supistui kertomusvuonna 10,5 mrd. mk ja oli se vuoden lopussa 57 mrd. mk, mikä vastaa vain n. puolentoista kuukauden tuontia.

8. Kotimaan kauppa

Kotimaan kaupan lisääntyminen oli kertomusvuonna hiukan hitaampaa kuin kahtena edellisenä vuotena, jolloin se oli n. 11 %. Tukkukaupan arvo oli kertomusvuonna 1.040 mrd. mk. Siinä oli lisäystä edelliseen vuoteen 7,8 %. Reaaliseksi kaupan lisääntymiseksi hinnankorotukset huomioon ottaen tulee n. 6 %. Vähittäiskaupan myynti nousi, kuten edellisenäkin vuonna hiukan enemmän kuin tukkukaupan myynti ja siinä oli vuoden 11 ensimmäisen kuukauden aikana lisäystä edellisen vuoden vastaavaan aikaan 10 %. Reaalinen myynnin lisääntyminen oli n. 7 %.

Kotimaankaupan kehitys aloittain näkyy seuraavasta asetelmasta:

Vähittäiskaupan myynnin arvo aloittain indeksinä, 1954=100

	1959	1960	1961	1962 Ilrsta ensimm. kk:n aikana	Muutos ed. vuod. vastaa- vasta ajasta
Tavaratalot	145	164	186	189	12,5
Sekatavarakaupat ...	137	151	163	174	10,1
Ravintoaine- ja tupakkakaupat	149	158	171	177	6,0
Alkoholiliikkeen myymälät	136	151	173	180	7,8
Tekstiili- ja nahka- tavarakaupat	118	137	158	158	6,7
Rauta-, sähkö- ja urheilukaupat	158	187	237	293	27,3
Kaikki kaupat	142	157	175	186	10,0

Television läpimurto kertomusvuonna on lähinnä kohottanut noin voimakkaasti myyntiä rauta- ja sähkötarvikkeiden kaupassa. Vaikka vähittäismaksuvelka on ilmeisesti huomattavasti noussut edellisenä vuodenvaihteena arvioidusta 15 mrd:sta markasta, on ostovoiman puuttuminen näkyvissä ennen kaikkea tekstiili- ja nahkatavarakauppojen myynnin suhteellisen heikossa kasvussa. Työläisten käytettävissä oleva reaalin palkkasumma ei kertomusvuonna sanottavasti muuttunut. Hinnat ja ansiotaso nousivat saman verran ja työpanos lisääntyi vain prosentin verran.

9. Liikenne

Kansantulolaskelmissa todetaan liikenteen kasvuksi 5 %, siis sama kuin edellisenäkin vuotena. Rautateillä kaupallisessa liikenteessä kuljetettu tavaramäärä oli v. 1961 18,8 milj. tonnia ja oli siinä tuolloin edellisestä vuodesta huomattavaa laskua. Kertomusvuoden 9 ensimmäisen kuukauden tulokset osoittavat edelleen laskua, joskin vain 1,1 %. Tavarankuljetuksessa tonnikielometrimäärä sen sijaan osoittaa vastaavana aikana kasvua 4,4 %. Se osoittaa rautateiden keskimääräisten kuljetusmatkojen kasvun autokuljetusten yhä vallatessa lyhyempiä kuljetuksia rautatieliikenteeltä.

Uusia autoja rekisteröitiin kertomusvuonna 64.035, joka on kaikkien aikojen ennätys maassamme ja lisäys edellisestä vuodesta 14 %. Lisäys tuli kuitenkin vain henkilöautojen osalle. Pakettiautoja rekisteröitiin 15.789 ja edellisenä vuonna 20.859. Kuorma-autojen kohdalla olivat vastaavat numerot 6.244 ja 6.409.

Merenkulussa oli tuotu tavaramäärä 9,67 milj. t, jossa lisäystä 7,5 %. Vienti oli 10,17 milj. t. Siinä oli vähennystä 7,8 %. Suomalaisten laivojen merenkulun lasketaan lisääntyneen 5,6 %. Kun suomalaisen tonniston osuus koko merikuljetuksesta oli v. 1961 43,2 %, oli se kertomusvuonna 46,4 %.

10. Rahamarkkinat

Rahamarkkinoilla tapahtui kertomusvuonna jossain määrin kiristymistä, jota edisti mm. se, että puunjalostusteollisuuden investointiohjelman toteuttamista jatkettiin miltei entisellä voimalla huolimatta siitä, ettei jo

olemassa olevallekaan kapasiteetille kysynnän vähyiden vuoksi ollut käyttöä. Varsinaisten talletusten lisäys rahalaitoksissa oli 52,1 mrd. Se on verrattain hyvä tulos, joskin se jäi n. puoleen edellisen vuoden talletusten lisääntymisestä. Antolainaus kasvoi n. 23 mrd. enemmän kuin ottolainaus, eli 75,9 mrd. mk. Tämä merkitsi Suomen Pankin rediskonttausten kasvua. Niinpä ne olivat vuoden lopussa 40 mrd. mk, oltuaan vuotta aikaisemmin 30 mrd. Samalla se merkitsi pankkien maksuvalmiuden heikkenemistä.

Rahalaitosten koko ottolainaus (talletukset ja shekkitilit) oli kertomusvuoden lopussa 751,3 mrd., josta shekkitileillä 96,8 mrd. Koko antolainaus oli 803,9 mrd. mk. Otto- ja antolainauksen jakautuminen eri rahalaitosten osalle käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Rahalaitosten otto- ja antolainaus, mrd. mk

Rahalaitos	Kanta 31. 12. 1962		Lisäys 1961	
	Ottolain. Yleisöltä	Antolain. Yleisölle	Ottolain.	Antolain.
Liikepankit	291.93	329.99	23.55	25.19
Säästöpankit	229.77	201.79	14.57	20.03
Osuuskassat ja OKO	139.58	159.72	8.39	13.47
Postisäästöpankki, kiinnitys- luottolaitok. ym. ...	90.04	112.41	5.60	17.19
Kaikki luottolaitokset ...	751.32	803.91	52.11	75.88

Korkokantaa ei vuoden aikana muutettu. Alin diskonttokorko oli edelleen 6 %. Rediskonttausten rajoittamiseksi ryhdyttiin Suomen Pankin toimesta erikoistoimenpiteisiin. Rahamarkkinain kiristyminen sai aikaan hidastumista, jopa pysähdystilankin mm. talonrakennustoiminnan kehityksessä.

11. Työllisyys

Sosiaalisen tutkimustoimiston tietojen mukaan oli työntekijäin määrä elokuussa 1962, kun elokuu 1961 merkitään luvulla 100

Teollisuudessa	101.7
— puu ja paperiteollisuudessa	96.2
— metalliteollisuudessa	110.4
— muussa teollisuudessa	100.9
Talonrakennustoiminnassa	130.0
Valtion töissä	105.9
Kaupunkien ja kauppaloiden töissä	105.4

Suoritettujen työtuntien perusteella oli työllisyys tuolloin pisteluvussa 101.2 Muiden työalojen kohdalla esitetyt luvut luonnehtivat melko tarkasti työllisyyden kehitystä koko vuodelta, mutta talonrakennustoiminnan kohdalla johtunee noin suuri luku jostakin tilastoteknisestä seikasta. Rakentamisen määrä kun ei edellytä vuoden toisella neljänneksellä enempää kuin koko vuonnakaan työvoiman lisäämistä.

Metsätöissä on kertomusvuoden loppupuolella ollut huomattavasti vähemmän työntekijöitä kuin edellisenä vuonna. Joulukuussa oli ero noussut 20.000 mieheen edellisen vuoden vastaavasta ajasta.

Työllisyystilanteen heikkenemistä etenkin vuoden loppupuolella osoittaa työntekijäin lisääntyminen valtion ja kuntien töissä. Niinpä marraskuun

lopussa oli valtion ja kuntien työmäärärahoihin palkatuissa töissä 82.000 työntekijää, joka on 7.000 enempi kuin edellisen vuoden vastaavana aikana.

Työnvälitystoimistoissa oli työttömien työnhakijoiden määrä marraskuussa 14.542, jossa lisäystä edellisen vuoden vastaavasta ajasta 3.657. Naisten kohdalta olivat vastaavat luvut 3.530 ja 621. Erittäinkin naisten kohdalla näyttää työttömyys nopeasti vaikeutuvan eräiden tekstiilitehtaiden lopettaessa toimintansa. Työttömyyskortistoissa oli työttömiä marraskuun lopussa vain 479 eli 67 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Naisia oli kortistoissa tuolloin 58, missä lisäystä 3. Työttömyyskassojen jäseniä ja siis työttömyyskorvausta saavia oli marraskuun lopussa työttöminä olleista 3.155, jossa lisäystä edelliseen vuoteen 350. Työttömyysavustuskin mukaista korvausta ei tuolloin saanut kukaan.

12. Hinnat

Hinnat, jotka olivat olleet suhteellisen vakaat vuodesta 1958 lähtien ja kääntyivät jyrkempään noususuuntaan jo syksylä 1961, kohosivat kertomusvuoden syksyyn saakka nopeudella, jota täydellä syyllä voidaan luonnehtia inflatoriseksi kehitykseksi. Kun kolmen edellisen vuoden aikana oli elinkustannusindeksi kohonut yhteensä 6,8 %, kohosi se kertomusvuonna n. 6 % (elinkustannusindeksi 5,6 % ja kuluttajan hintaindeksi 6,3 %). Työläisten palkkojen kehitystä ei missään tapauksessa voida katsoa hintakehityksen aiheuttajaksi, sillä reaalisessa ansiotasossa oli tuolloin hädin tuskin saavutettu vuoden 1955:n taso, kun samanaikaisesti reaaliutuote työntekijää kohti on kansantaloudessa noussut n. 4 % vuodessa. Eräänä syynä hintojen nousuun lieenee pidettävä sitä, että niin tuottaja kuin kauppiaspiiritkin käyttivät hyväkseen kysynnän kasvua, joka jatkui vielä korkeasuhdanteen kertomusvuonna tasaantuessakin. Elinkustannusindeksin nousu kuitenkin pysähtyi lokakuussa saavutetun 150 pisteen tasolle. Ainakin osittain hintojen nousun pysähtymiseen vaikutti maan hallituksen asettama hintasulku, jolle aiheen antoi myös vuoden vaihteessa suoritettu rahanuudistus ja pelko siitä, että tätä käytettäisiin hintojen nostamiseen.

Elinkustannusindeksin ryhmäindeksit vuosittain:

	Ravinto	Asunto	Lämpö ja valo	Vaatus	Muut	Kokonais- indeksi
1952	107	105	97	88	102	101
1953	109	137	89	85	103	103
1954	106	169	82	83	102	103
1955	102	183	83	73	101	100
1956	117	218	95	76	108	111
1957	132	260	99	80	117	124
1958	140	277	102	83	129	132
1959	141	280	98	85	134	134
1960	147	298	98	86	136	138
1961	150	310	100	87	137	141
1962	156	327	103	90	143	147
1962 jouluk.	159	342	105	92	147	150

Eniten nousivat hinnat edellisen vuoden hinnoista asuntoryhmässä. Nousu oli 5,5 %. Muut ryhmässä oli nousu 4,4, ravintoryhmässä 4,0, vaatus 3,4 sekä lämpö ja valo 3,0 %. Elintarvikkeiden hinnoista mainittakoon, että marraskuusta 1961 marraskuuhun 1962 nousi perunan hinta 12,5, mu-

nien 11,7, maidon 7,6, herneiden 7,1, ruisleivän 5,5, vehnäjauhojen 3,8, sianlihan 3,0 ja ruisjauhojen 2,9 %. Kurkkujen hinnat lähinnä heikon sadon vuoksi nousivat noin kaksinkertaisiksi.

Tukkuhintain kehitys käy ilmi seuraavasta:

Vuosi	Tukkuhintaindeksi, 1935=100		Tuonti- tavarat	Kotimaiset maatalous- tuotteet
	Yleis- indeksi	Kotimaiset teollisuus- tuotteet ilman lvv.		
1938	114	110	104	117
1957	1954	1512	1897	2103
1958	2113	1663	2085	2193
1959	2096	1693	2016	2198
1960	2178	1758	2016	2338
1961	2196	1777	1960	2290
1962	2231	1812	1945	2440
1962 jouluk.	2238	1828	1968	

Tukkuhintain yleisindeksi nousi vuoden 1960:n tasosta 2,4 %, kotimaiset maataloustuotteet 4,3 %, kotimaiset teollisuustuotteet 3,1 %, kotimaiset tavarat 5,0 %. Tuontitavarain indeksillä oli edelleenkin aleneva suunta. Se laski kahdessa vuodessa 3,5 %. Kertomusvuonna oli lasku enää 0,8 %. Tuontitavaroista alenivat raaka-aineiden hinnat. Sen sijaan valmiiden tavaroiden hinnat nousivat, eniten investointitavarain hinnat.

13. Palkat

Kertomusvuoden alusta korotettiin runkosopimuksen ehtojen mukaisesti työsopimuspalkkoja 3,3 %. Ansiotasossa tapahtui edelleenkin ns. liukumista, joskin vähemmän kuin parina edellisenä vuonna. Ansiotason nousu pysähtyi melkein kokonaan vuoden toisen neljänneksen jälkeen ja johtui se lähinnä tällöin alkaneesta työvoiman kysynnän heikkenemisestä.

Keskituntiansiot eräillä tuotannon aloilla kertomusvuoden II neljänneksellä olivat markoissa:

Teollisuus	278	282
Talonrakennustyöt	339	197
Maatalous (elokuussa)	139	110
Metsätyöntekijäin päiväansio urakkatyössä ...	1.660	
Ahtaustyöntekijät	348	

Rakennustyöläisten kohdalla nostaa keskituntiansion todellisuutta huomattavasti korkeammaksi se, että tilastot ovat järjestäytyneiden työnantajien töistä ja melkein yksinomaan I ja II paikkakuntakalleusluokkiin kuuluvilta työmailta. Ahtaajien palkoissa on mukana myös mm. odotusajalta maksettu hyvitys.

Ansiotasoindeksin kehittyminen elinkeinoittain ja neljännesvuosittain käy ilmi seuraavasta asetelmasta (1957=100):

	1961				1962		
	IV	I-IV	I	II	III	IV	I-IV
Maatalous	120	117	119	119	120	121	120
Metsätalous	125	119	117	135	130	130	126
Teollisuus työntekijät	128	126	132	134	134	134	134
Rak.toiminta työntekij	128	126	127	133	136	136	133
Liikenne	128	126	130	131	131	134	131
Kauppa, pankit, vakuutus ...	123	122	127	129	130	130	129
Julkinen toiminta	131	127	133	133	134	139	135
Muut palveluselinkeinot ...	121	120	125	125	125	126	125
Kaikki palkansaajat	128	125	130	132	133	134	132
— työntekijät	127	125	128	132	133	133	132
— toimihenkilöt	129	126	132	133	134	136	134

Työntekijäin keskimääräinen ansiotaso oli kertomusvuonna 5,6 % korkeammalla kuin edellisenä vuonna. Elinkustannusindeksi oli samanaikaisesti 4,2 % korkeammalla. Tämä osoittaisi reaaliansion lievää, n. 1 % nousua. Kuitenkin se, että ansiotason nousu pysähtyi vuoden toiselle neljännekselle ja hinnat nousivat kolmannella neljänneksellä kaikkein voimakkaimmin, sai aikaan reaaliansion alenevan suunnan kertomusvuonna. Niinpä ansiot nousivat v:n 1961 viimeiseltä neljännekseltä kertomusvuoden viimeiselle neljännekselle 4,7 % ja elinkustannusindeksi 5,8 %. Se osoittaa, että reaaliansion vuoden viimeisellä neljänneksellä olivat n. 1 %:n pienemmät kuin vuotta aikaisemmin. Tuottavuus koko kansantaloudessa kohosi vain 1 %:n lähinnä maataloutta kohdanneen kadon johdosta. Teollisuuden piirissä oli tuottavuuden nousu 3 %.

Nimellisen ansiotason kohotessa, samoin työllisyysasteen noustessa kasvoi koko yhteiskunnan palkkasumma 8 %, nimellisen kansantulon noustessa 7 %. Tämä ei suinkaan merkitse sitä, että työläisten saama palkkasumma olisi noussut tuolla määrällä. Virkamiesten ja toimihenkilöiden määrä on kasvanut huomattavasti nopeammin kuin työläisten ja suurvirkamiesten palkkoja korotettiin kertomusvuonna ylimmässä päässä aina 40 prosenttiin saakka ja yksityisellä alalla lienevät johtajien palkat seuranneet samaa tietä.

III Jäsenistö ja hallintoelimet

1. Jäsenliitot

Vuoden 1961 päättyessä kuului SAK:oon 24 jäsenliittoa.

Jäsenliitot ja niiden jäsenmäärät samoin kuin jäsenten sukupuolinen ja kautuminen ilmenevät vuosikirjan lopussa olevista taulukoista.

2. Työvaliokunta ja valtuusto

Työvaliokunta koontui kertomusvuoden aikana 24 kertaa.

Valtuuston sääntömääräinen kokous pidettiin 20 päivänä toukokuuta. Samana päivänä pidettiin myös valtuuston ylimääräinen kokous.

SAK:n kahdeksannen edustajakokouksen valitsemana puheenjohtajana on toiminut Vihtori Rantanen ja toisena puheenjohtajana Viljo Kuukkanen. Puheenjohtajien lisäksi työvaliokuntaan ovat kuuluneet:

Onni Närvänen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Onni Koski, Jaakko Viitasaari, Kalle Salonen, Niilo Hämäläinen, Väinö Kujanpää, Otto Jokinen, Tauno Kaivola, Olavi Saarinen, Aarne Saarinen, Urho Kilpinen ja Arvo Hautala.

Työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisina varamiehinä ovat olleet:

Allan Vainio, Helge Tapani, Sulo Penttilä, Yrjö Karisalmi, Ragnar Tuori, Veikko Pääkkönen, Tapio Malmivuori, Keijo Vähätalo, Eino Mäkinen, Lauri Halme, Matti Leviö, Pehr Björklund, Uuno Syrjä, Oskari Leskinen ja Elsa Aaltonen.

Työvaliokunnan yleisvarajäseninä ovat olleet:

Eugen Kaukolampi, Jouko Salminen, Esko Suikkanen, Kalervo Kanninen, Paavo Friman, Kalle Aho, Ahti Mattila, Kunto Kaski, Veikko Henriksson, Aarne Dahl, Rauha Ruohonen, Lars Junttila, Kaarlo Perä-Kasari, Väinö Huhtamäki ja Sulo Peltonen.

SAK:n valtuustoon ovat kuuluneet seuraavat jäsenliittojen edustajat:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto: Toivo Sainio; varajäsen Aarno Laiho. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto: Mertsii Haarre, Kalevi Hakala ja Pentti Lundström; varajäsenet Kerttu Vainio, Kalervo Vainionpää ja Aarne Dunder.

Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto: Yrjö Karisalmi ja Erik Tuominen; varajäsenet Lempi Liukkonen ja Vilho Puhakainen.

Suomen Ilmakuljetus Unioni: Veikko Henriksson; varajäsen Juho Toivonen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto: Arvo Siro ja Väinö Heinonen; varajäsenet Kalervo Kristo ja Urpo Järvinen.

Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto: Eino Palander, Helge Tapani, Veikko Verho, Esko Ilkka, Aarne Nieminen ja Rauha Ruohonen; varajäsenet Reino Andersson, Erkki Timonen, Eino Kaipainen, Urho Hannula, Vilho Lehtonen ja Toivo Lehtonen.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto: Arvo Leino ja Jaakko Laine; varajäsenet Väinö Sikiö ja Eero Kari.

Liiketyöntekijäin Liitto: Lauri Kivelä, Pauli Mattila, Einari Paavilainen ja Kalle Virenus; varajäsenet Pentti Malin, Kauko Hyttiäinen, Kaarina Kaukonieni ja Arne Ray.

Suomen Maaseututyöväen Liitto: Pekka Virtanen ja Onni Myyry; varajäsenet Eino Hyttinen ja Väinö Tiainen.

Suomen Mekanikkojen Liitto: Eero Saukkonen; varajäsen Lauri Willman.

Suomen Metallityöväen Liitto: Jalo Lindgren, Olavi Tani, Hemming Kempainen, Heini Halinen, Aarne Etelä, Alfons Flemmick ja Pekka Silander; varajäsenet Ensio Koivikko, Esko Piilonen, Helmer Salonen, Olavi Niemi, Veikko Salomaa, Urho Aitio ja Arvid Nieminen.

Suomen Muurarien Liitto: Urho Kilpinen ja Arvo Aalto; varajäsenet Väinö Tattari ja Toivo Lång.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto: Taimi Jokinen ja Jalmarri Kanerva; varajäsenet Paavo Koivula ja Isak Rämetsä.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto: Erkki Mäkinen, Onni Puustinen, Taisto Mikkola, Olavi Kaipainen ja Olavi Lonka; varajäsenet Veikko Lehto, Viljo Hälikkä, Onni Sakkii, Urho Häyhä ja Sylvi Katajainen.

Puuteollisuustyöväenliitto: Waldemar Ilmola, Pauli Kiuttu ja Edvin Kenraali; varajäsenet Jussi Aro, Erkki Niva ja Paavo Nieminen.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto: Arvo Elf, Lauri Grönberg, Viljo Ronkainen, Arvo Tuomi, Toivo Leskinen, Ossian Hasa ja Yrjö Kiiskinen; vara-

jäsenet Paavo Lagerroos, Aleksi Semi, Uuno Kuutti, Albert Aaltonen, Ahti Liijander, Svante Ala-Häyhtiö ja Aarne Koskinen.

Suomen Rautatieläisten Liitto: Martti Koskinen, Pentti Rasila, Paavo Kolkka ja Veikko Komppa; varajäsenet Veikko Gröönroos, Ate Rytönen, Aarne Leskinen ja Usko Pernu.

Satamatyöntekijäin Liitto: Väinö Tani ja Hugo Vanhanen; varajäsenet Sulo Vanhoja ja Paavo Saarinen.

Suomen Sukeltajain Liitto: Karl Reijasto; varajäsen Mauno Tamminen.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto: Eino Mäkinen; varajäsen Veikko Sund.

Tekstiilityöväen Liitto: Hilja Engström ja Siinto Vainionpää; varajäsenet Onni Andersson ja Aarne Koivu.

Toimittajaliitto: Väinö Montonen; varajäsen Kai Niini.

Suomen Työläisliitto: Impi Terho, Erkki Valakoski ja Martti Mauno; varajäsenet Eija-Liisa Virta, Arvid Rokkanen ja Muisto Tarvainen.

Valtion Virkailijain Liitto: Erkki Marttila; varajäsen Viijam Lehtelä.

Yleinen Lehtimiesliitto: Pentti Kinha; varajäsen Elsa Aaltonen.

3. Henkilökunta

Vuoden 1962 aikana SAK:n palvelukseen tuli 7 henkilöä ja erosi 4. Vuoden lopussa SAK:n palveluksessa oli 33 henkilöä. Eläkkeellä oli 4 henkilöä.

Vuoden päättyessä henkilökunta oli seuraava:

Puheenjohtaja Vihtori Rantanen, toinen puheenjohtaja Viljo Kuukkanen.

Sihteerit: Olavi Saarinen, Uuno Hiironen, Leo Piitulainen, Nils Nilsson, Uuno Nokelainen ja Helvi Raatikainen.

Palkkатыöläisen päätoimittaja ja tiedotussihteeri Erkki Ikäheimonen.

Viranhaltijain asioita hoitava sihteeri Olli Kakko.

Taloudenhoitaja Veikko Mäki.

Toimitsijat: Hilarius Brask, Runar Gustafsson, Teuvo Honkanen, Vieno Hämäläinen, Klaus Kallio, Tauno Kolari, Olavi Lahtinen, Kauno Liukkonen, Kalle Pirttijärvi, Olavi Pohjola, Onni Puustinen, Väinö Vanhanen ja Pekka Virtanen.

Toimistohenkilökunta: Lea Auvinen, Margit Elovaara, Marja-Riitta Kirvesniemi, Aino Peltonen, Marja-Leena Seppälä, Helvi Teppo, Gunhild Turku ja Irene Vähätalo.

Siivooja Toini Löytönen.

4. Tilintarkastajat

Edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet maisteri Jorma Jalava (KHT), taloudenhoitaja Erkki Korhonen ja toimitusjohtaja Janne Hakulinen.

IV Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa

1. Yhdistykset, säätiöt ja osakeyhtiöt

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhteisöissä

A. Yhdistykset

Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto r.y., Lomaliitto r.y., Pohjola-Norden r.y., Työtehovaltuuskunta r.y., Tapaturmatorjunta r.y., Työterveyslaitoksen Kannatusyhdistys r.y., Työväen Kuvataidetoimikunta, Työväen Matkailuliitto r.y., Työväen Sivistysliitto r.y., Suomen YK-liitto, Suomi—Neuvostoliitto-Seura r.y., Rauhantyön Yhteisjärjestö r.y., Reumaliitto—Reumaförbundet r.y., Sosiaalipoliittinen yhdistys.

B. Säätiöt

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö, Kansan Sivistysrahaston Säätiö, Palosuojelun Edistämissäätiö-Stifteisen För brandskyddets Främjande, Tarjoilupalkkiorahasto Säätiö.

C. Osakeyhtiöt

Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö.

2. Edustus lautakunnissa, toimikunnissa, järjestöissä ja yhteisöissä

A. Yhdistyksissä

Lomaliitto r.y:n liittoneuvosto: V. Rantanen; hallitus V. Rantanen, var. L. Piitulainen.

Työväen Matkailuliitto r.y:n edustajisto: O. Saarinen, V. Mäki, L. Piitulainen, V. Rantanen, T. Kaivola, varalla R. Gustafsson, Kl. Kallio, I. Vähätalo, U. Hiironen ja V. Vanhanen.

Tapaturmatorjunta r.y:n valtuuskunta: V. Ahtola.

Pohjola-Norden r.y:n hallitus: O. Saarinen.

Työväen Sivistysliitto r.y:n edustajisto: Uno Hiironen, Irene Vähätalo, L. Piitulainen, U. Nokelainen, V. Vanhanen, T. Honkanen, K. Liukkonen, B. Miettinen, L. Kirvesniemi, E. Ikäheimonen, N. Nilsson, O. Saarinen, H. Brask, varalla Kl. Kallio, R. Gustafsson, V. Mäki, A. Peltonen, V. Kosonen, M. Heikura, M. Elovaara, K. Pirttijärvi, O. Lahtinen, P. Virtanen ja M. Seppälä.

Työväen Sivistysliitto r.y:n toimikunta: U. Nokelainen.

Työtehovaltuuskunnan hallitus ja työvaliokunta: E. Makkonen.

Suomen YK-liitto r.y:n hallitus: O. Saarinen.

B. Säätiöissä

Asuntosäätiön valtuuskunta: R. Heinonen.

Ammattienedistämislaitoksen Säätiön hallintoneuvosto: V. Kuukkanen, T. Kaivola, varalla A. Siro.

Vajaatyökykyisten työhönsijoitusneuvottelukunta: Kalervo Kanninen, varalle Leo Piitulainen.

Ammattilääketieteen Säätiön hallitus: U. Nokelainen, H. Raatikainen.

Palosuojelun Edistämissäätiön hallitus: V. Mäki.

Tarjoilupalkkiorahasto Säätiön hallitus: V. Mäki.

Työterveyslaitoksen johtokunta: V. Kuukkanen.

Kansansivistysrahaston Säätiön johtokunta: U. Nokelainen.

C. Osakeyhtiöissä

Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulman hallitus: K. Kallio.

Kansan Matkatoimisto Oy:n johtokunta: O. Saarinen.

D. Lautakunnat ja toimikunnat

Ammatinvalinnan ohjausneuvosto: O. Saarinen; var. L. Piitulainen.

Ammatinvalinnan ohjauspiirien neuvottelukunnat:

Helsingin piiri: Leo Piitulainen; var. Helvi Raatikainen.

Tampereen piiri: K. Aho; var. A. Koivuniemi.

Kouvolaan piiri: V. Hälikkä; var. S. Pesu.

Turun piiri: E. Lindström; var. M. Haarre.

Vaasan piiri: J. Sandell; var. A. Semi.

Oulun piiri: K. Pirttijärvi; var. V. Mannermaa.

Jyväskylän piiri: T. Kuivanen; var. T. Manninen.

Helsingin työvoimapiirien työnvälitysasian neuvottelu- ja toimikunnat:

Neuvottelukunta: H. Brask, K. Lindgren, U. Kuutti; var. M. Järvinen, E. Suikkanen.

Toimihenkilö- ja virkamiesosaston toimikunta: A. Happonen; var. K. Kaski.

Maatalousosaston toimikunta: K. Vähätalo, N. Jeminen; var. E. Hyttinen,

I. Hovisalmi.

Ravintolaosaston toimikunta: Y. Karisalmi, S. Rajamäki; var. M. Sirén,

L. Johansson.

Helsingin kaupungin ammattioppilaslautakunta: V. Kuukkanen, N. Westberg; var. J. Salminen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön Ammattikasvatusneuvosto: Teollisuus- ja käsityöopetuksen jaostossa E. Makkonen; var. V. Mäki.

Talousneuvosto: V. Rantanen ja V. Ahtola; var. N. Nilsson ja A. Vainio.

Työvoimaneuvosto: U. Hiironen.

Työvoimaneuvoston teollisuusasiainjaosto: V. Rantanen.

Työvoimaneuvoston ulkomaalaisten työlupajaosto: V. Rantanen.

Työvoimaneuvoston työttömyystöiden järjestelyjaosto: U. Hiironen.

Työneuvosto: U. Hiironen, E. Suikkanen, K. Vähätalo; var. V. Kuukkanen, N. Hämäläinen.

Työtuomioistuin: V. Kuukkanen, V. Ahtola; var. J. Salminen, K. Kaski, K. Salonen.

Vakuutusosikeus: K. Vähätalo, S. Penttilä; var. E. Hämäläinen, E. Yrjönen.

Valtion töiden huoltotoimikunta: K. Salonen.

Elinkustannusindeksikomitea: U. Hiironen, J. Hakulinen.

Asuntotutkimustoimikunta: U. Hiironen.

ILO-toimikunta: V. Rantanen, N. Nilsson.

Valtion työntekijäin palkkausta tutkiva komitea: O. Saarinen.
 Tuotantokomiteain keskustoimikunta: O. Närvänen, U. Hiironen.
 Eläketurvakeskuksen edustajisto: V. Rantanen, O. Närvänen, N. Hämäläinen; var. O. Saarinen, J. Viitasari, V. Kujanpää, Hemmi Pääkkönen.
 Eläketurvakeskuksen hallitus: U. Hiironen, V. Ahtola; var. V. Kuukkanen, J. Salminen.
 Eläketurvakeskuksen Eläkelautakunta: L. Piitulainen; var. U. Nokelainen.
 Eläketurvakeskuksen tiedotusjaosto: E. Ikäheimonen.
 Maatalouden markkinajärjestelykomitea: V. Rantanen; var. N. Nilsson.
 Maatalouden hintatoimikunta: N. Nilsson; var. O. Uoti.
 Valtion Viljavaraston johtokunta: V. Rantanen; var. V. Kuukkanen.
 Markkinoimisrahaston johtokunta: N. Nilsen; var. V. Rantanen.
 Kartelliasiain neuvottelukunta: N. Nilsson.
 Sosiaaliministeriön hintaneuvottelukunta: N. Nilsson; var. U. Nokelainen.
 Sosiaaliministeriön invalidiasiain neuvottelukunta: U. Nokelainen.

Edustus järjestöjen kokouksissa.

Suomen Ilmakuljetus-Unionin edustajakokouksessa 4. 3. Olavi Saarinen.
 Paperiteollisuudentyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa 3—5. 6. Vihtori Rantanen ja Viljo Kuukkanen.
 Lasi- ja Posliinityöväen Liiton edustajakokouksessa 10—11. 6. Vihtori Rantanen.
 Valtion Virkailijain Liiton edustajakokouksessa 2—3. 6. Viljo Kuukkanen.
 Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton edustajakokouksessa 17—21. 6. Vihtori Rantanen ja Leo Piitulainen.
 Satamatyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa 27.-28. 6. Leo Piitulainen.
 Työläisliiton edustajakokouksessa 30. 9.-2. 10. Vihtori Rantanen.
 Maaseututyöväen Liiton edustajakokouksessa 4—5. 11. Vihtori Rantanen.
 KK:n edustajakokouksessa Vihtori Rantanen.
 Mekanikkojen Liiton edustajakokouksessa 20—21. 10. 62. Olavi Saarinen ja Leo Piitulainen.

V. Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälisen työjärjestön 46. työkonferenssi pidettiin Genevessä 6—29. 6. 1962. Konferenssissa oli Suomen työväen virallisena edustajana SAK:n puheenjohtaja Vihtori Rantanen ja hänen avustajinaan osallistuivat konferenssiin sihteerit Nils Nilsson (SAK) ja maist. Aarne Välikangas (TVK). Hallitusta edustivat osastopäällikkö Rafael Rinne sekä hallitussihteeri V. A. Lappalainen Suomen Genevessä olevien viralliseen edustajistoon kuuluvien henkilöiden avustamina. — Työnantajain edustajana osallistui konferenssiin Suomen Työnantajain Keskusliiton toimitusjohtaja Olli Päiviö Hetemäki ja hänen avustajinaan varatuomarit Harry Mildh, Jaakko Koskimies ja Paul Stranden.

Vierailevana ministerinä osallistui konferenssiin sosiaaliministeri Olavi Saarinen.

Konferenssiin osallistuivat yli 1000 hallitusten, työnantajain ja työntekijäin edustajaa ILO:n sadasta jäsenmaasta. Konferenssin puheenjohtajaksi valittiin Irlannin kauppa- ja teollisuusministeri John Lynch.

Konferenssi päätti, että on solmittava kansainvälinen sopimus riittämättömillä suojalaitteilla varustettujen koneiden myynnin, käytön ja vuokraamisen ehkäisemiseksi ja laati sopimustekstin, jota on tarkoitus käsitellä

ja hyväksyä seuraavassa työkonferenssissa. Edelleen konferenssi päätti, että olisi laadittava kansainvälinen suositus, jonka tarkoitus on työntekijäin suojaaminen mielivaltaista irtisanomista vastaan. Myös tämä kysymys joutuu jatkokäsittelyyn v. 1963 konferenssissa. — Konferenssi hyväksyi kansainvälisen sopimustekstin, jonka mukaan sopimusta ratifioinut valtio myöntää sen alueella työskenteleville työntekijöille samat sosiaaliset edut kuin oman maan kansalaisille sekä suosituksen 40-tunnin työviikon toteuttamisesta ilman ansioitten vähennystä työntekijän osalta. Suositus hyväksyttiin 255 äänellä 22 ääntä vastaan; 46 edustajaa pidättäytyi äänestämästä.

2. Yhteistyö Pohjoismaiden ammattijärjestöjen kanssa.

SAK:n jäsenjärjestöt ovat kertomusvuoden aikana olleet kiinteässä yhteistyössä pohjoismaisten veljesjärjestöjen kanssa. Ammattiyhdistysliikkeen keskusjärjestöjen kesken sensijaan ei ole ollut varsinaista yhteistyötä.

3. Yhteistyö Vapaitten Ammattiyhdistysten Kansainvälisen Liiton kanssa.

VAKL:n 7. maailmankongressiin, jota pidettiin 4—12. 7. Berliinissä edustivat SAK:ta puheenjohtajat Vihtori Rantanen, Allan Vainio ja sihteeri Nilsson.

4. Yhteistyö Neuvostoliiton ammattijärjestöjen kanssa.

Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston ja SAK:n pysyvän neuvottelukunnan neuvostoliittolaiset jäsenet, johdossa keskusneuvoston puheenjohtaja V. V. Grishin sekä keskusneuvoston sihteeri L. N. Solovjev saapuivat Suomeen neuvotellaksensa yhteistyön muodoista. Seuraavina päivinä pidetyissä neuvotteluissa sovittiin ammattiyhdistysryhmien, luennoitsijoiden ym. vaihdosta samoissa mittapuitteissa ja samassa muodossa kuin aikaisempina vuosina. Neuvottelukunnan suomalaiset jäsenet puheenjohtajat V. Rantanen ja Viljo Kuukkanen, Rakennustyöläisten Liiton puheenjohtaja Aarne Saarinen sekä Metallityöväen Liiton sihteeri Esko Suikkanen kävivät joulukuun keskivaiheilla samassa tarkoituksessa Moskovassa.

Moskovassa pidettyyn vappujuhlaan osallistui valtuuskunta, jonka johtajana toimi puheenjohtaja Yrjö Karisalmi sekä jäsenenä Veikko Salomaa ja Rolf Löfman Metallityöväen Liitosta, Tauno Kolari Paperiteollisuustyöntekijäin Liitosta ja Erkki Torvelainen Rautatieläisten Liitosta.

5. Yhteistyö muiden maiden ammattijärjestöjen kanssa.

Länsi-Saksan Ammattijärjestön (DGB:n) Hannoverissa lokakuussa pidetyssä edustajakokouksessa SAK:ta edustivat taloudenhoitaja V. Mäki ja sihteeri N. Nilsson.

Hollannin ammattijärjestön edustajakokouksessa Rotterdamissa 27. 6. — 2. 7. edustivat SAK:ta puheenjohtajat V. Kuukkanen ja A. Kujanpää.

Länsi-Saksan Ammattiyhdistysten naisten 4. Liittokongressiin Nürnbergissä 25.-29. 4. osallistui SAK:n naiss sihteeri Helvi Raatikainen.

Maaliskuun 6. päivänä saapui maahamme neljän jäsenen ammattiyhdistysvaltuuskunta, Puolan keskusjärjestön sihteerin Wiesław Kosin johtama, helmikuun 14. p:nä Jugoslavian 3-henkinen valtuuskunta, jota johti keskusjärjestön varapuheenjohtaja Romac Pasko ja syyskuussa nelihenkinen tshekkoslovakialainen ammattiyhdistystoimittajain valtuuskunta.

VI. Järjestö-, valistus- ja opintotyö

1. Yleistä.

Toimintavuotena on järjestö-, valistus- ja opintotyötä tehty niiden suunnitelmien pohjalta, joita esitettiin jäsenjärjestöjen taholta toimintavuodelle. Periaatteessa on lähdetty siitä, että ainoastaan opinto- ja valistustyöllä voimme selvittää ammattiyhdistysliikettä vastaan suunnatusta hyökkäyksestä. Periaatekysymysten selvittely eri yhteyksissä on ollut johtoteemana luentoja ja alustuksia järjestettäessä. Samaan aikaan on työajan lyhentämisen samoin kuin sairausvakuutuskysymyksiin olleet keskeisinä valistusteemoina. Työsuhde-eläkelaki on antanut luentojen muodossa erittäin paljon työtä. Vaikkakin luennot on pyritty järjestämään siten, että ne olisivat olleet eri kassojen edustajien esittämiä. Valistusosastolla on jouduttu tietenkin kiinnittämään huomiota ajankohtaisiin kysymyksiin, jotka ovat keskittyneet pääasiassa järjestäytymiskysymykseen ja loppuvuodesta työehtosopimuskysymysten ympärille. Naisten toiminnan osalta on seurattu vanhoja suuntaviivoja ja tehty uusia suunnitelmia, joiden selvittely siirtyy seuraavalle toimintavuodelle.

Tiedotustoimintaa on saatu tehostettua. Entistä tiiviimmin on pyritty pitämään yhteyttä eri sanomalehtiin ja uutistoimistoihin. Jatkuva ammattiyhdistysliikkeen uutisten halveksunta eri lehtien taholta on antanut valistusosastolle jatkuvan aiheen kiinnittää huomiota niihin työväen lehtiin, jotka ovat ammattiyhdistysliikkeen takana. Useat lehdet eivät ole ottaneet uutisia vastaan edes työehtosopimuskysymyksistä. Vuoden aikana on tehty ehdotuksia Palkkatyöläisen painattamisesta kerran viikossa. Tässä kysymyksessä toivovat jäsenet työnteistä ratkaisua.

2. Järjestö- ja valistustyö

Valistusosastolla on jouduttu kiinnittämään huomiota erityisesti eräiden alojen järjestäytymiskysymykseen. Nämä ns. vähemmän järjestäytyneet alat, ovat antaneet työtä valistusosastolle varsinkin opinto- sekä valistustyön osalta. Tästä on seurauksena kuitenkin ollut, että jossain määrin on päästy kiinni sellaisiinkin työpaikkoihin, joissa tähän asti järjestäytymistä ei ole ollut tai se on ollut heikkoa.

SAK:n uusi piiritoimisto sijoitettiin Varkauteen. Tällä toimenpiteellä haluttiin vahvistaa järjestö- sekä valistustyötä Pohjois-Karjalassa sekä Savossa. Alueen ammattiyhdistysväki on ottanut tämän muutoksen vastaan tyydytyksellä. Varkaudesta on ay-väellä mahdollisuus keskeisen sijaintinsa johdosta ottaa yhteyttä toimitsijaan valistus- ja opintotyökysymyksissä.

SAK:n valistusosaston toimitsijoille on järjestetty informaatio- sekä luentotilaisuuksia. Näissä on kiinnitetty huomiota ei yksinomaan ajankohtaisiin vaan myöskin eräisiin periaatekysymyksiin. Loppu puolivuotta on kuitenkin mennyt ns. tilannekatsausten ja ajankohtaisten kysymysten merkeissä. Valistustoiminnassa on jouduttu kiinnittämään huomiota siihen, ettei eräiden pienempien liittojen sekä uusien liittojen osalta jäsenistö ole vielä selvillä työehtosopimuksista. Tästä on ollut seurauksena, että on jopa värvätty SAK:n nimellä jäseniä järjestäytymään vaikkakin nämä sitten ovat joutuneet SAK:n ulkopuolelle.

Paikallisjärjestöjen toiminnassa on kiinnitetty huomiota mm. paikallis-

järjestöjen julkaisutoimintaan ja muutamat paikallisjärjestöt julkaisevatkin omaa lehteä. Tämä lehtikysymys onkin antanut sopivan lisän tiedotus- ja valistustoimintaan paikkakunnilla.

Ammattiyhdistysviikko

Ammattiyhdistysviikko on jatkunut edelleenkin perinteiden mukaisesti. Ammattiyhdistysviikkoa varten jaettiin maa piiritoimitsijoiden alueisiin. Kullakin alueella SAK:n toimitsijat organisoivat ammattiyhdistysviikon vieton. Edelliseen vuoteen verrattuna ammattiyhdistysviikon tilaisuuksia oli entistä enemmän. Järjestetyt päätilaisuudet ammattiyhdistysviikon aikana onnistuivat erittäin hyvin, sillä keskimäärin oli yleisöä näissä tilaisuuksissa 315 henkeä, tilannekatsauksia käsittelevissä tilaisuuksissa 74 henkeä. Luentotilaisuuksissa oli keskimäärin 23 henkeä. Sen lisäksi mitä ammattiosastot yhteisesti ja paikallisjärjestöt ovat järjestäneet ovat myöskin eri liitot järjestäneet työpaikkakäyntejä sekä keskusteluja ja selostustilaisuuksia niin ajankohtaisista kysymyksistä kuin myöskin mm. periaate-, raittius-, tapaturma- ja työsuhte-eläkelakikysymyksistä. Ammattiyhdistysviikon tilaisuuksia oli kaikkiaan 278, joissa oli yhteensä 16 843 henkeä. Näihin lukuihin eivät sisälly liittojen toimesta järjestetyt työpaikkatilaisuudet ja -käynnit.

Nuorisotoiminta

Edellisenä toimintavuotena SAK:n edustajakokous huomioi nuorisokysymyksen ja jo edellisenä vuonna oli järjestetty nuorisolle kurssi- sekä koulutus-toimintaa. Tämän lisäksi järjestettiin leiri, joka onnistui hyvin. Nuorisoleiri pidettiin TUL:n Kisakeskuksessa.

Elokuvat o i m i n t a

SAK:lla on edelleenkin ollut mahdollisuus harjoittaa elokuvakoneiden sekä filmien välitystä ammattiosastoille, paikallisjärjestöille ja liitoille. Tätä on jatkunut ympäri vuoden ja sitä ovat monet liitot myöskin käyttäneet hyväksensä. Kaitafilmikoneista niin 8 mm:n kuin 16 mm:kin on ollut ajoittain puutetta.

S A K : n v a l i s t u s j a o s t o

SAK:n valistusjaosto toimi kuluneena toimintavuotena seuraavassa kokoonpanossa: Leo Piitulainen puheenjohtajana, Uuno Nokelainen sihteerinä sekä jäseninä Kosti Lindgren, Ahti Fredriksson, Paavo Friman, Veikko Pääkkönen, Keijo Vähätalo, Jouko Salminen, Onni Andersson, Eugen Kaukolampi, Valde Malinen ja Viljo Järvinen.

Ruotsinkielinen j a o s t o

Ruotsinkielinen jaosto on kokoontunut vuoden 1962 aikana viisi kertaa. Jaoston kokoonpano oli seuraava: puheenjohtajana Olavi Saarinen ja sihtee-

rinä Runar Gustafsson sekä jäsenenä Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitosta Ahti Fredriksson, Metallityöväen Liitosta Runar Virtanen, Rautatieläisten Liitosta Ragnar Tuori, Rakennustyöläisten Liitosta Carl Sundberg. Matkatoimitsijana on ollut edelleen Runar Gustafsson.

Ruotsinkielinen valistustyö oli kertomusvuoden aikana vilkkaampaa kuin monena edellisellä vuonna. Ammattiyhdistysviikon aikana järjestettiin useita kymmeniä tilaisuuksia, joista voi mainita elokuva- ja teatteriesitykset ja ennen kaikkea työpaikkakokoukset. Kaikissa näissä tilaisuuksissa oli SAK:n sekä liittojen toimitsijoita puhumassa. Myös paikallisjärjestöjen kohdalla on saatu aikaan entistä suunnitelmallisempi opintotoiminta. Monissa paikallisjärjestöissä on pidetty sekä ruotsinkielisiä että suomenkielisiä luentoja. Myös kurssitoiminta on ollut vilkasta. Iltakursseja on pidetty useilla paikkakunnilla. SAK järjesti tavanomaisen pohjoismaisen kurssin, joka pidettiin tänä vuonna heinäkuun 30 päivän ja elokuun 11 päivän välisenä aikana, kurssin osanottajamäärä oli 22, ja edustettuna oli kaikki pohjoismaat paitsi ei Islanti. Kurssin pääaineina oli ammattiyhdistystieto, sosiaalipolitiikka ja kansantalous sekä järjestöoppi. Ryhmätöitä varten oli varattu 20 tuntia. Ruotsinkielisille luottamusmiehille järjestettiin viikon kestävä luottamusmieskurssi, joka alkoi 4 päivänä elokuuta ja päättyi 10 päivänä marraskuuta. Kurssilla oli osanottajia 17. Kurssit järjestettiin Kiljavalla Ammattiyhdistysopistossa.

Tiedotustoiminta

Entisen käytännön mukaisesti lähetettiin SAK:n toimistosta sanomalehdistölle, radiolle ja televisiolle ajankohtaista uutismateriaalia. Sanomalehdistön edustajille järjestettiin kaksi varsinaista tiedotustilaisuutta, joista toinen pidettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla lehtiväen ay-seminaarina. Tilaisuuksiin osallistuivat pääkaupungin kaikkien päivälehtien ja tietotoimistojen edustajat. Tiedotussihteerinä on toiminut Erkki Ikäheimonen.

Kustannustoiminta

Palkkatyöläinen ilmestyi kertomusvuoden aikana joka toinen viikko eli 25 numeroa vuodessa. Sivumäärä oli numeroa kohden keskimäärin 15 sivua ollen lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna numeroa kohden yksi sivu. Lehti ilmestyi 4-sivuisena kerran, 12-sivuisena 11 kertaa, 16-sivuisena 9 kertaa, 24-sivuisena 3 kertaa ja 32-sivuisena kerran. Ilmestymiskertoihin ja sivumääräänsä nähdessä palkkatyöläinen oli edelleenkin halvin ammattiyhdistyslehti. Sen tilaushinta SAK:n jäsenliitoille oli 220— vuosikerralta.

Lehden päätoimittajana toimi Erkki Ikäheimonen ja Löntagaren-sivujen toimittajana Nils Nilsson.

3. Opinto- ja koulutustyö

Opinto- ja koulutustoiminnassa oli kertomusvuonna edelleen havaittavissa myönteistä kehitystä. Kurseille ja muihin koulutustilaisuuksiin osallistuneiden määrässä esiintyi huomattava nousu, mikä osaltaan johtuu koulutustoiminnan monipuolistumisesta. Useita uusia koulutusmuotoja otettiin vuoden aikana ohjelmaan. Näistä voi mainita mm. aikuiskasvatuspäivät, luottamusmiesten jatkokoulutuspäivät, tuotantokomiteoiden jäsenten koulutuspäivät, nuorisokurssit, nuorisoleiri, lehtiväen ay-seminaari ja liittojen kirjanpitäjien luentopäivät.

Opintokerho- ja kirjeopiskelua osoittavissa luvuissa sensijaan on jonkinverran laskua, mikä osaltaan aiheutunee siitä, että monet ammattiyhdistystoimintaan liittyvät TSL:n kirjekurssit ovat vanhentuneita.

Opintojaosto.

SAK:n työvaliokunnan valitsemina ovat opintojaoston muodostaneet Arvi Hautamäki puheenjohtajana, Leo Piitulainen varapuheenjohtajana, Helvi Raatikainen, Juhani Hietanen ja Uno Nokelainen muina jäseninä, joista viimeksimainittu on toiminut jaoston sihteerinä. Jaosto on vahvistanut koulutussuunnitelman, joka on painoasuisena toimitettu järjestöjen käyttöön, hyväksynyt eri kurssien ohjelmat ja valinnut niille osanottajat.

Koulutustoiminta

SAK toimeenpani vuoden aikana yhteensä 27 koulutustilaisuutta (23), joiden kokonaisosanottajamäärä oli 1671 (1189). Näistä oli 9 (10) vähintään neljä viikkoa kestävää kansanopisto- tai kansankorkeakoulukurssia, jotka järjestettiin yhteistoiminnassa Ammattiyhdistysopiston ja Pohjolan Opiston kanssa. Näiden kurssien osanottajamäärä oli 189 (214).

TSL ja SAK järjestivät yhteisesti "toimiva ammattiosasto"-kurssin Ammattiyhdistysopistossa.

Eri alojen koulutustilaisuudet ja niiden osanottajamäärät selviävät lähemmin oheisesta asetelmasta.

SAK:n KOULUTUSTOIMINTA 1962.

Kurssi Vuosikurssit	Aika	Osanottajia		
Ammattiyhdistysopiston vuosikurssi ...	-19. 4.	27		
Pohjolan Opiston vuosikurssi	-19. 4.	32	59	(69)
Kesäkoulu				
I kesäkoulu	1-28. 7.	19		
II kesäkoulu	1-28. 7.	18		
III kesäkoulu	1-28. 7.	19		
IV kesäkoulu	30. 7.-25. 8.	18		
V kesäkoulu	30. 7.-25. 8.	18		
Ruotsinkielinen kesäkoulu	30. 7.-11. 8.	23	115	(109)
Luottamusmieskurssit				
XIII luottamusmieskurssi	25. 2.-24. 3.	21		
XIV luottamusmieskurssi	4.11.- 2.12.	17		
Naisten luottamusmieskurssi	24. 6.-30. 6.	29		
Ruotsinkielinen luottamusmieskurssi ...	4.11.-10.11.	16		
Luottamusmiesten jatkokoulutuspäivät	3.11.- 4.11.	85	168	(132)

Muut kurssit

Tuotantokomiteakurssi	24. 6.—30. 6	11		
Ammattiyhdistysnuorten kurssi	24. 6.—28. 6	6		
Ammattiyhdistysnuorten leiri	8. 7.—15. 7	144		
Ammattiyhdistysnuorten kurssi	26. 8.—30. 8	8		
Toimiva ammattiosasto-kurssi	26. 8.—30. 8	15	184	(68)

Muut koulutustilaisuudet

Toimitsijaseminaari	3. 1— 4. 1.	61		
Aikuiskasvatuspäivät	25. 4.—28. 4.	82		
Tuotantokomiteapäivät	24. 6.—25. 6.	17		
Pohjolan ay-väen luontopäivät	25. 8.—26. 8.	100		
Ay-naisten luento- ja retkeilypäivät ...	1. 9— 2. 9.	720		
Paikallisjärjestöjen naisjaostojen luontopäivät	22. 9.—23. 9.	60		
Toimitsijaseminaari	12.10.—13.10.	58		
Lehtiväen ammattiyhdistysseminaari ...	28.11.	24		
Kirjanpitäjien luontopäivä	[^] 28.12	23	1145	(811)
Yhteensä			1671	(1189)

ALUEELLINEN JA PAIKALLINEN KOULUTUSTOIMINTA

Alueellinen ja paikallinen koulutustoiminta on jatkunut edelleen laajentuen. Nämä koulutustilaisuudet, jotka on järjestetty pääasiassa viikonloppu- tai iltakursseina, ovat olleet SAK:n piiritoimitsijoiden ja paikallisjärjestöjen yhteisesti toteuttamia. Oheiseen asetelmaan on otettu sellaiset paikalliset ja alueelliset koulutustilaisuudet, joiden ohjelman toteuttamiseen ovat osallistuneet keskusjärjestön lähettämät henkilöt. Koulutustilaisuuksien aiheryhmitely ja osanottajamäärät selviävät seuraavasta.

Aihe	lukumäärä	osanottajamäärä
Ammattiyhdistystieto	25	1.430
Työlainsäädäntö	39	628
Naisten toiminta	28	598
Järjestötehtävät	31	542
Nuorisotoiminta	24	405
Luottamusmiestehtävät	15	217
yhteensä	162 (62)	3 820 (1612)

Liittojen koulutustoiminta

Aikaisempien vuosien tapaan ovat SAK:n jäsenliitot järjestäneet kurssi- ja koulutustilaisuuksia, joiden tarkoituksena on ollut lähinnä järjestötehtävien ja liittojen omaan toimintaan liittyvien kysymysten käsittely. Keskeisiä aiheita ovat olleet luottamusmiestehtävät, ammattiyhdistystieto, järjestötehtävät ja naisten toiminta. Oheisesta asetelmasta selviävät koulutustilaisuuksien ja niihin osallistuneiden määrät aiheryhmittäin.

Aihe	määrä	osanottajia
Amattiyhdistystieto.....	131	4 860
Luottamustehtävät.....	145	4 203
Järjestötehtävät.....	23	489
Naisten toiminta.....	7	510
Nuorten toiminta.....	21	495
Lomakurssit.....	6	232
Pohjoismaiset kurssit.....	1	29
yhteensä	334	10 818

Yhteenveto SAK:n ja liittojen koulutustoiminnasta koulutusaloittain

Aihe	määrä	osanottajia
Ammattiyhdistystieto.....	166	6 707
Luottamustehtävät.....	165	4 588
Naisten toiminta.....	37	1 888
Nuorten toiminta.....	50	1 117
Järjestötehtävät.....	56	1 069
Työlainsäädäntö.....	39	628
Lomakurssit.....	6	232
Pohjoismaiset kurssit.....	2	52
Tuotantokomiteatehtävät.....	2	28
yhteensä	523	16 309

Edellä luetteloidun lisäksi on SAK:lla ja liitoilla ollut runsaasti koulutusluontoista valistus- ja juhlatointaa, mutta sitä ei ole varsinaisesti koulutustarkoituksessa toimeenpantu, ei sitä myöskään ole sisällytetty, em. lukuihin.

Opintokerhotoiminta ja kirjeopiskelu

Ammattiyhdistysliikkeen paikallisessa opintotyössä on edelleen opintokerhoilla ja kirjeopiskelulla ollut oma sijansa, vaikkakin lähinnä kurssimuotoinen koulutustyö on viime vuosina myös paikallisesti laajentunut ja saanut yhä keskeisemmän aseman.

Opintokerhojen ja kirjeopiskelun ohjaus on tapahtunut Työväen Sivistysliiton toimesta ja kerhot ovat ilmoittautuneet TSL:n kerhorekisteriin.

TSL:n vuositilaston mukaan toimi v. 1962 SAK:n jäsenliittojen perusjärjestöjen ja ammatillisten paikallisyjärjestöjen keskuudessa yhteensä 217 (276) opintokerhoa. Opiskelijoita oli kerhoissa yhteensä 2036 (2519). Kerhojen lukumäärässä näkyy huomattava lasku, mikä osaltaan johtunee em. muun paikallisen koulutustoiminnan huomattavasta vilkastumisesta.

Useat opintokerhoista opiskelivat TSL:n kirjekurssin pohjalla. Myös lukuisat ammatillisesti järjestäytyneet työntekijät opiskelivat yksityisesti kirjeopiston välityksellä. TSL:n tilaston mukaan opiskeli kerhoissa ja yksityisesti kirjeopiston kautta yhteensä 4.626 (4.905) SAK:hon kuuluvien järjestöjen jäsentä. Suosituimpia kursseja ovat olleet opiston valmistavat kirjekurssit sekä luottamusmiesten, työlainsäädännön, ammattiyhdistystiedon ja järjestötehtävien kirjekurssit. Yksityisten kirjeopiskelijoiden opiskeluharrastus on suuntautunut hyvin monille aloille.

Ammattiyhdistysopistot — Kiljavan Ammattiyhdistysopisto ja Pohjolan Opisto — ovat olleet keskeisiä koulutustyön toteuttamispaikkoja. Koulutus-toiminnan monipuolistuminen ja laajeneminen ovat lisänneet opistojen toimintaa osoittavia lukuja.

Ammattiyhdistysopisto

Opiston johtokuntaan ovat kuuluneet kertomusvuoden aikana opintosihteeri Uuno Nokelainen, joka on toiminut opiston esimiehenä ja johtokunnan puheenjohtajana, puheenjohtaja, Onni Närvänen johtokunnan varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä kouluneuvos Arvi Hautamäki, palkkasihteeri Aapeli Lankinen, valistusohjaaja Eugen Kaukolampi, puheenjohtaja Onni Koski sekä maisteri Terttu Hautamäki-Hiltunen 31. 8. saakka ja 1. 9. lähtien opiston johtaja, maisteri Jaakko Oksanen. Varajäseninä on toimineet puheenjohtaja Jouko Salminen, järjestösihteeri Leo Piitulainen, maisteri Helvi Raatikainen, puheenjohtaja Jaakko Viitasaari, toimitsija Vieno Björkman (Mustonen) ja valistussihteeri Valde Malinen.

Ammattiyhdistysopiston johtajana toimi maisteri Terttu Hautamäki-Hiltunen 31. 8. saakka ja hänen erottuaan tehtävästään opiston va. johtajana 1. 9. lähtien maisteri Jaakko Oksanen. Opiston va. apulaisjohtajana toimi 31. 8. saakka ylioppilas Atte Haikonen ja siitä lähtien on apulaisjohtajana toiminut maisteri Irja Sormunen.

Vuoden aikana toimeenpantiin opistossa yhteensä 83 (58) erilaista kurssia, joiden yhteinen osanottajamäärä oli 3.968 (2.743). Ammattiyhdistysopisto järjesti 7 kk kestäväen vuosikurssin lisäksi seitsemän 4 viikkoa kestävää kansankorkeakoulukurssia, joista kaksi oli luottamusmiehiä varten ja viisi ns. kesäkoulua.

Kursseille osallistuneiden lisäksi kävi opistolla vuoden aikana useisiin satoihin nouseva vierailijoiden joukko ammattiosastojen tekemien retkien yhteydessä. Myös useita ulkomaalaisia ryhmiä on opistolla vieraillut.

Pohjolan Opisto

Pohjolan Opiston johtokuntaan ovat kuuluneet SAK:n puheenjohtaja Vih-tori Rantanen, joka on toiminut opiston esimiehenä ja johtokunnan puheenjohtajana, opintosihteeri Uuno Nokelainen johtokunnan varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä: kouluneuvos Arvi Hautamäki, maisteri Väinö Ruusala, puheenjohtaja Aarre Happonen, sihteeri Paavo Friman, piiriasiamies Kalle Pirttijärvi ja opiston johtaja, maisteri Pentti Jartti, joka on toiminut johtokunnan sihteerinä.

Opiston oman 7 kk kestäväen vuosikurssin lisäksi oli muuta kurssitoimintaa melko runsaasti.

Opistossa toimeenpantiin yhteensä 19 (9) erilaista kurssia, joiden yhteinen osanottajamäärä oli 696 (478). Eri järjestöjen ym. vierailuja tapahtui opistolle 15 (13) ja näiden yhteinen osanottajamäärä oli 1.269 (422).

VII Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset

1. Yleistä

SAK:n ja Suomen Työnantajain Keskusliiton annettua vuoden 1960 loka-kuussa jäsenilleen suosituksen kaksivuotisten työehtosopimusten solmimisesta, tekivät SAK:n jäsenliitot vastaavien työnantajajärjestöjen kanssa työehtosopimukset, joiden voimassaoloaika päättyi vuoden 1962 lopussa. Näin ollen kertomusvuoden alussa ei käyty tavanmukaisia työehtosopimusneuvotteluja.

Vuoden loppupuolella sanottiin irti kaikki ne työehtosopimukset, joiden voimassaoloaika päättyi vuoden lopussa. Sopimusten uudistamiseksi käydyt neuvottelut eivät johtaneet tulokseen kertomusvuoden aikana, joten neuvottelut uusista sopimuksista siirtyivät vuoden 1963 puolelle.

Maailmanmarkkinoilla viime vuosien aikana vallinneissa hyvissä suhdanteissa oli vuoden loppupuolella havaittavissa selviä heikkenemisen merkkejä, joskaan suhdanteiden heikkeneminen ei vielä oleellisesti vaikuttanut työllisyystilanteeseen. Tosin tavanmukaista kausityöttömyyttä ilmeni samoin kuin rakenteellistakin työttömyyttä erityisesti alityöllisyysalueilla.

Sosiaalipoliittisista uudistuksista on mainittava työntekijäin eläkelait, jotka tulivat voimaan heinäkuun 1 päivänä ja joiden piiriin kuuluu n. miljoona työsuhteessa olevaa työntekijää. Merkittävänä edistysaskeleena samapalkkaisuusperiaatteen toteuttamisessa on Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän sopimuksen ratifiointi eduskunnassa. Sosiaalisen turvallisuuden täydentämistä tarkoittavana toimenpiteenä on pidettävä hallituksen eduskunnalle antamaa esitystä yleiseksi sairausvakuutuslaiksi. Hallituksen esityksen käsittely siirtyi kuitenkin vuoden 1963 puolelle.

2. Työllisyys

Kertomusvuoden aikana työttömyyskortisto oli avoinna ja niihin oli hyväksytty työttömiksi ilmoittautuneita seuraavasti:

	Kortistot avoinna		Yht.	Kortistoihin merkitty
	Kaupungit ja kauppalat	Maalaiskunnat		
Tammikuu.....	9	28	37	975
Helmikuu.....	6	26	32	807
Maaliskuu.....	8	21	29	577
Huhtikuu.....	3	12	15	241
Marraskuu.....	7	29	36	479
Joulukuu.....	6	39	45	799

Tilastoituun työttömien lukumäärän vähäisyyteen vaikutti työllisyyslain entistä tarkoituksenmukaisempi soveltaminen. Valtio ja kunnat nimittäin järjestivät investointiluonteiset työnsä suuremmassa määrässä kuin aikaisempina vuosina talvikauden ajaksi. Vuonna 1960 uusittu työttömyyskassalaki vaikutti myös oleellisesti virallisiin työttömyyslukuihin. Työttömyyskassojen jäsenet, joille työnvälityksen kautta ei voitu osoittaa heidän ammat-

titaitoaan vastaavaa työtä hakivat työttömyyskassoilta avustuksen ilmoittautumatta työttömyyskortistoihin. Esimerkkinä mainittakoon, että Suomen Rakennustyöläisten Työttömyyskassa maksoi vuoden 1962 aikana työttömyysavustusta 10.563 jäsenelleen 375.119 päivältä 275.088,675 markkaa ja Muurarien työttömyyskassa 2.457 jäsenelleen 96.625 päivältä 62.395,680 markkaa.

Työttömyyskorvauslain mukaista työttömyyskorvausta maksettiin valtion varoista 23 kunnassa n. 40.000 päivältä 30,8 miljoonaa markkaa.

Työllisyyskomitealle 1962 antamassaan lausunnossa SAK ilmoitti seuraavaa:

"Yleisesti käytettävissä olevat tiedot antavat varsin epämääräisen kuvan työllisyystilanteen todennäköisestä kehityksestä lähikuukausina ja tulevan talven aikana. Suhdannekehitykseen vaikuttavat sekä kotimaiset että ulkomaiset tekijät ja oireet viittaavat myös eri suuntiin. Yleiskuvaksi muodostuu käsitys, että tuotanto ja työllisyys tosin heikkenee lähiaikoina, mutta "taantumaa" tullee jäämään kuitenkin verrattain lieväksi. Huomattavat heilahtelut epämääräisen tasapainotilan molempiin suuntiin ovat kuitenkin mahdollisia, ja niiden kohdistuessa heilahteluille herkille aloille tai alueille, näillä syntyvä työttömyys voi osoittautua varsin raskaaksikin, siitä huolimatta, vaikka työvoiman kokonaiskysynnän ja tarjonnan välinen suhde ei hälyttävästi häiriytyisikään. Tällainen epävakaa tilanne vaatii erityistä valppautta työllisyyspolitiikan hoidossa. Mikäli tilanteen kehitys osoittautuu odotettua myönteisemmäksi on vielä olemassa mahdollisuus jopa luoda joustavan työllisyyspolitiikan edellyttämiä voimavarojakin, samalla kun on oltava valmiita ryhtymään viipymättä tuotantoa elvyttäviin toimenpiteisiin niin pian kuin tilanteen heikentyminen käy ilmeiseksi.

Vallinneitten hyvien suhdanteiden ansiosta ensimmäisten ns. suurten ikäluokkien sijoittaminen työmarkkinoille on tapahtunut helpommin ja joustavammin kuin yleisesti oli odotettu. Nuorison sijoittautumiseen työmarkkinoille ovat ilmeisesti myös vaikuttaneet työvoiman ja tuotannon rakenteessa myönteiseen suuntaan tapahtuneet muutokset. Vaikka tapahtunutta kehitystä ei voidakaan täsmällisin numeroin mitata, työvoiman elinkeinajakautumista osoittavat tiedot viittaavat kuitenkin selvästi tällaiseen kehitykseen, joka on samalla omiaan lieventämään niitä rakennetyöttömyyden vaaroja, jotka takavuosina ovat muodostaneet työllisyyspolitiikkamme pahimmat ongelmat.

Joustavasti tapahtuvan tuotannon rakennemuutosten ohjaaminen sekä suurten ikäluokkien työmarkkinoille sijoittaminen ovat tuotanto- ja talouselämäämme vakiinnuttamaan pyrittäessä lähiajan tärkeimmät tehtävät. Siihen saakka kunnes kaikki suuret ikäluokat ovat sijoittuneet työmarkkinoille olisi kaikin käytettävissä olevin keinoin jatkettava elvyttävää talouspolitiikkaa, jopa oikeaoppisuuden saneleman tasapainopisteen yläpuolellakin. Tämä olisi otettava huomioon yleisessä talouspolitiikassamme ja nimenomaan keskuspankin rahapolitiikassa sekä julkisen sektorin budjetti-politiikassa.

Elvyttävän talouspolitiikan edellytyksenä myös on, ettei ryhdytä toimenpiteisiin kulutus- tai investointitarvoihin kohdistuvan kysynnän rajoittamiseksi, joskin voi osoittautua aiheelliseksi ohjata kysyntä tuontitavaroita vähemmän suosivaksi, koska viennin mahdollisesti heikentyessä valuuttavara-
ranto supistuu.

Mikäli korkeata työllisyysastetta vastaavan kysynnän yhdessä muiden tekijäin kanssa katsofaan vaikuttavan hintatasoa korottavasti, on julkista hinta- ja rahanarvopolitiikkaa tehostettava. Missään tapauksessa kireän

rahopolitiikan yksipuolinen käyttäminen rahanarvo- ja valuuttapolitiittisena keinona ei saa tulla kysymykseen. Kokemus on nimittäin jo riittävästi osoittanut, että tuotantoelämälle ja työllisyydelle aiheutetaan vaarallisia takaiskuja jo paljon aikaisemmassa vaiheessa kuin rahanarvopolitiittiset tavoitteet saavutetaan, mikäli niitä laisinkaan saavutetaan.

Käsitellessään aikaisempina vuosina kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle annetuissa lausunnoissaan tuotannon rakennemuutoksia ja siihen liittyvän joustavan ja aktiivisen työmarkkinapolitiikan tarvetta, keskusliittomme on tähdentänyt erilaisia keinoja työvoiman liikkuvaisuuden edistämiseksi. Edistystä onkin tässä suhteessa tapahtunut mm. ammattikasvatuksen sekä lähinnä nuorelle työvoimalle järjestettyjen ammattikurssien kautta. Samalla kun keskusliittomme viittaa jo aikaisemmin esittämiinsä työvoiman liikkuvaisuutta koskeviin näkökohtiin, se katsoo tässä yhteydessä aiheelliseksi viitata Ruotsin työmarkkinapolitiikassa saavutettuihin eräisiin myönteisiin tuloksiin. Muuttoavustuksilla, ns. aloittamisavustuksilla ja ylimenokauden perheavustuksilla uudella paikkakunnalla, yhdessä työnvälitystoiminnan ja uuden ammatin opettamistoiminnan kanssa on voitu luoda runsaasti uusia ja pysyviä työtilaisuuksia huomattavasti halvemmilla kustannuksilla työntekijää kohden kuin näiden työntekijäin työllistämisenä työmäärärahoilla. Joskin Ruotsin laajempi tuotantopohja ehkä antaa tässä suhteessa suurempia mahdollisuuksia työvoiman siirtämiseen kuin Suomessa, olisi meilläkin kaikkiin työvoiman joustavaan liikkuvaisuuteen tähtääviin toimenpiteisiin kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

Jäsenjärjestömme ovat kiinnittäneet erityistä huomiota keski-ikäen saavuttaneen työvoiman kohdalla ilmenneisiin epäkohtiin, jotka uhkaavat kasvaa mikäli suhdanteet heikkenevät. Pyrkimys työvoiman nuorentamiseen talouselämän eri aloilla on varsin selvästi havaittavissa ja monella alalla uusien tuotantomenetelmien käyttäntöön ottaminen johtaa vanhojen työntekijäin syrjäyttämiseen. Keski-ikäinen ja vanhempi työvoima on näin ollen alttiina "diskriminaatiovaaralle" työmarkkinoilla. Viittaamme tässä yhteydessä Kansainvälisen Työjärjestön pääjohtajan David A. Morsen ILO:n kokoukselle esittämään raporttiin, jossa iäkkään työvoiman asemaa erityisesti käsitellään, sekä raportissa esitettyihin vanhemman työvoiman uuteen ammattiin kouluttamisessa saavutettuihin varsin myönteisiin tuloksiin.

Mitä tulee lähikuukausien työllisyystilanteen kehitykseen keskusliittomme edellyttää, että valtiolta myöntää riittävästi sekä työllisyysmäärärahoja että varsinaisia työmäärärahoja työtä vaille joutuvan työvoiman työllistämiseksi; tähän luettuna myös määrärahat erinäisiä hankintoja varten. Useat jäsenliittomme ja paikallisyjärjestömme ovat jo esittäneet levottomuutensa vuotta 1963 varten laaditun tulo- ja menoarvion eräiden määrärahojen pienyyteen nähden.

Rakennustoiminta ja metsätyöt ovat epäilemättä lähikuukausien työllisyyskehityksessä avainasemassa. Rakennustoiminnan yleispiirteet ovat yleisesti tiedossa: teollisuuden ja liike-elämän rakennustoiminta on vähenevässä. Asuntorakennustoiminta on toistaiseksi ollut tyydyttävä, mutta sen jatkumisesta nykyisellään ei ole varmuutta. Valtio ja kunnat valmistautuvat lisäämään julkista rakennustoimintaansa muilla aloilla tapahtuvan vähenyksen tasapainoittamiseksi, mutta on kyseenalaista tuleeko tämä tapahtumaan riittävässä laajuudessa, jos yksityinen asuntorakennustoiminta tuntuu vammien supistuvan. Kun hallitusohjelmassakin sekä työllisyysnäkökohdat että asuntotilanne huomioon ottaen on viitattu mahdollisuuteen aravamäärärahojen lisäämisestä ja asuntorakennustoiminnan tukemisesta, keskusliittomme edellyttää, että valtiolta ryhtyy toimenpiteisiin tarpeellisten määrärahojen

varaamiseksi siksi hyvissä ajoin, että varat on käytettävissä heti kun tilanne näin vaatii.

Myös metsätöiden kehitystä koskevat tiedot ovat jonkin verran epämääräisiä. Epämääräisyys koskee kuitenkin lähinnä metsätöiden supistusastetta, sillä mitkään merkit eivät osoita niiden laajentumista tai edes ylläpitämistä menneiden vuosien tasolla. Epäedullisten suhdannetekijäin johdosta tilanne voi nopeastikin heiketä.

Maatalouden tämän hetken tilanteen huomioon ottaen on todennäköistä, että metsätyövoimaa tarjoutuu markkinoille entistä enemmän, samalla kun jatkuva rationalisointi vähentää metsätyövoiman tarvetta ja kun eräiden tietojen mukaan työllisyystilanne Ruotsin pohjoisten maakuntien metsä- ym. töissä on heikkenemässä, on mahdollista, että huomattava osa Ruotsissa nyt työskentelevästä työvoimasta palaa kotimaahan, on vaurauduttava metsätyöntekijäkunnan työllisyyden turvaamiseen.

Yhtenä keinona tällöin olisi puutavaran varastohakkuut, joihin — saamiemme tietojen mukaan — metsäteollisuus, varastojen ollessa suhteellisen pienet, olisi valmis ryhtymään, mutta että rahapolitiikan johdon taholta tätä vastustetaan. Koska varastohakkuilla nykyisessä tilanteessa olisi ratkaiseva merkitys metsätyöntekijäin työllistämisessä, ei ole tarkoituksenmukaista rahapolitiisilla toimenpiteillä tätä estää.

Keskusliittomme ei voi myöskään olla kiinnittämättä huomiota siihen propagandaan, jolla hintapolitiistista syistä on pyritty vähentämään metsän tarjontaa. Mikäli seurauksena on leimikkojen vähyys varsinaiseen hakkuukautteen siirryttäessä, joutuu tällaisesta propagandasta kärsimään nimenomaan ne väestöpiirit, joiden nimessä mainittu propaganda on harjoitettu.

Useat keskusliittomme paikallisjärjestöt ovat kiinnittäneet huomiota kuntien rahoitusvaikeuksiin työllisyystöiden järjestämisessä. Toisaalta on annettu ymmärtää, että joidenkin kuntien työllistämismenpiteet olisivat liian vähäiset. Haluamatta lausua käsitystä kuntien työllistämismenpiteiden luokittelun nykyisestä mahdollisesta tasapainottomuudesta, keskusliittomme kuitenkin toivoo, että työllisyyslakia uudistettaessa huolellisesti tutkittaisiin varsinkin vähävaraisten kuntien mahdollisuudet kunnallisen työllisyyspolitiikan hoitamisessa.

Keskusliittomme edellyttää, että tilanteen näin vaatiessa investointirahaston ja vientimaksurahaston varoja vapautetaan työllisyyden tukemiseen.

Ennusteltu taloudellista lamakautta odoteltaessa näyttää siltä, että talouselämämme ja talouspolitiikkamme on vielä saanut määrätyn "hengähdystauon" tehokkaan työllisyyspolitiikan valmistelemiseksi. Kukaan ei tiedä miten kehityksestä huolimatta ne työllisyyttä uhkaavat tekijät, joihin keskusliittomme viittasi viime vuonna esitetystä lausunnossaan, ovat vielä olemassa. Suhdannetaantumien, kauppapolitiististen tekijäin, tuotannon rakennemuutosten, rationalisoinnin sekä valuuttapolitiistista syistä ehkä harjoitetavan kireän rahapolitiikan vaikuttaessa samanaikaisesti ajankohtana, jolloin useat suuret ikäluokat vielä astuvat työelämään ja tuhannet työntekijät ehkä palaavat ulkomailta, voivat ne aivan ratkaisevasti muuttaa tilanteen vaaralliseen suuntaan. Maamme valmius tällaisessa tilanteessa ei ole riittävä. Tämä olisi otettava huomioon niin hyvin työllisyyslakia uudistettaessa kuin tulevaa talouspolitiikkaa käsiteltäessä.

Työllisyysasiain keskitettyä ja suunnitelmallista hoitamista varten keskusliittomme on aikaisemmin useissa eri yhteyksissä esittänyt työministeriön perustamista. Viime vuosien kokemukset ovat vahvistaneet käsitystämme erillisen työministeriön tarpeellisuudesta, joten sen perustaminen on tullut ajankohtaiseksi."

3. Työriidat

Sosiaalisen tutkimustoimiston tilastojen mukaan sattui maassamme vuoden 1962 aikana 46 työnseisausta, jotka koskivat 48 työnantajaa ja 6.963 työntekijää, menetettyjen työpäivien lukumäärän oltua 33.052.

4. Hintapoliittiset toimenpiteet

Kuluttajan hintaindeksi (loka-joulukuu 1957 = 100) osoitti vuoden 1961 joulukuussa pistelukua 111. Vuonna 1962 olivat pisteluvut kuukausittain seuraavat:

Tammikuu	112	Toukokuu	114	Syyskuu	116
Helmikuu	112	Kesäkuu	115	Lokakuu	117
Maaliskuu	113	Heinäkuu	116	Marraskuu	118
Huhtikuu	114	Elokuu	116	Joulukuu	118

Elinkustannusindeksi (lokakuu 1951 = 100) osoitti joulukuussa 1961 pistelukua 142. Vuonna 1962 olivat pisteluvut kuukausittain seuraavat:

Tammikuu	143	Toukokuu	146	Syyskuu	148
Helmikuu	143	Kesäkuu	146	Lokakuu	150
Maaliskuu	144	Heinäkuu	148	Marraskuu	150
Huhtikuu	145	Elokuu	148	Joulukuu	150

Indeksien osoittaessa jo vuoden alkupuolella hintojen ja maksujen jatkuvasti kohoaneen, piti työvaliokunta tarpeellisenä kiinnittää valtioneuvoston huomiota palkkatyöntekijäin kannalta epäedulliseen hintakehitykseen. Huh-tikuun 25 päivänä jätti työvaliokunta valtioneuvostolle seuraavan sisältöisen kirjeen:

"Sopiessaan lokakuussa 1960 Suomen Työnantajain Keskusliiton kanssa järjestöjen jäsenille annettavasta suosituksesta uusia työehtosopimuksia solmittaessa noudatettavista periaatteista allekirjoittanut keskusliitto halusi osaltaan myötävaikuttaa rahanarvon vakaana pitämiseen, työrauhan säilymiseen ja tuotantoelämän häiriintymättömään kehitykseen. Näiden tavoitteiden saavuttamisen edellytyksenä katsottiin olevan palkkatyöntekijäin elintason kohottamiseen tähtäävän hintapolitiikan noudattaminen niin hyvin valtiovallan kuin yksityisen elinkeinoelämänkin taholta.

Tätä periaatetta yleisesti noudatettiin pidättäytymällä hintojen ja maksujen korotuksista aina viime vuoden syksyyn asti. Niinpä elinkustannusindeksi pysyikin muuttumattomana, eli 140 pisteessä vuoden 1960 marraskuusta aina vuoden 1961 syyskuuhun asti. Tosin on todettava, että eräillä aloilla jo viime vuoden alkupuolelta lähtien on ollut havaittavissa piittaamattomuutta hintatason vakaana pitämiseen. Esimerkkinä mainittakoon mylly- ja leipomotuotteiden jatkuvat hintojen korotukset.

Viime marraskuusta lähtien on maksuissa ja hinnoissa kuitenkin tapahtunut huoletuttavaa kohoamista. Jo tapahtuneiden ja päätettyjen lähipäivinä toimeenpantavien hintojen korotusten vaikutuksesta nousee elinkustannusindeksin pisteluku 145—146 tasolle. Tämä merkitsee 5—6 pisteen nousua seitsemän kuukauden aikana, eli lähes 7 %:n vuosittaista nousuvauhtia.

Kun otetaan huomioon, että elinkustannusindeksi ei täysin heijasta elinkustannusten nousun vähävaraisille työläisperheille aiheuttamaa räsitusta,

ei ole ihmeteltävää, että mielialat ovat ärtyneet, puhumattakaan hintavyöryyn aiheuttamista taloudellisista ja yhteiskunnallisista haitoista.

Keskusliittomme ei halua tässä yhteydessä lausua käsitystään siitä, kantaako julkinen tai yksityinen sektori suuremman vastuun tapahtuneesta. Ilmeistä kuitenkin on, että monet julkisen vallan suorittamat maksujen korotukset ovat välittömästi myötävaikuttaneet elinkustannusten nousuun, ja välillisesti antaneet virikettä yksityisenkin sektorin hintojen korottamispyrkimyksille, sekä heikentäneet valtiovallan mahdollisuuksia riittävällä arvovallalla toimia tehokkaasti hintatason kurissa pitämiseksi. Varsin onneton oli keskusliittomme käsityksen mukaan myös Suomen Pankin äskettäin tekemä päätös korkokannan korottamisesta. Kajoamatta laajemmin tämän toimenpiteen muihin vaikutuksiin, todettakoon sen vaikutus vuokrien kehitykseen ajankohtana, jolloin vuokramarkkinain täydellinen vapauttaminen muutenkin aiheuttaa vuokrien korotuksia. Kun asuntokustannuksilla on palkansaajain toimeentulossa samanlainen ratkaiseva merkitys kuin elintarvikkeiden hinnoilla, ja kun asuntokustannusten jatkuva nousu muutenkin viime vuosina on ollut hintakehityksessä keskeisessä asemassa, tuntuu suorastaan mielikuvitukselliselta ajatus, että korkojen korotuksella voisi olla rahanarvoa vahvistava vaikutus.

Kahdeksi vuodeksi solmittujen työehtosopimusten aikana tapahtunut hintakehitys on vääjäämättömästi osoittanut, etteivät inflaatiotekijät ole löydettävissä palkkapolitiikan puolelta, vaan julkisen ja yksityisen hintapolitiikan piiristä. Samalla kehitys on ratkaisevasti heikentänyt mahdollisuuksia harjoittaa lähitulevaisuudessa sellaista pitkäjännitteistä palkkapolitiikkaa, jota monet muut ensiarvoiset näkökohdat muuten puolustaisivat.

Hintapolitiitisessa keskustelussa on yleisesti viitattu korkeasuhdanteisiin ja siihen liittyvään hyvään kysyntään. Tarkastelematta tässä yhteydessä lähemmin näihin näkökohtiin liittyviä seikkoja, keskusliittomme haluaa tähdentää sellaisen epävakaa hintapolitiikan vaaroja, joka sallii hintarintaman riistäytymisen "ylikuumenemisvaiheen" aikana, ehkä piankin sitä seuraavan taloudellisen takaiskun kynnyksellä. Vaikkakaan keskusliittomme ei halua antautua ideologisesti sävytettyyn hintasäännöstelyä koskevaan väittelyyn, tuntuu ilmeiseltä, että valtiovallan ensisijaisena velvollisuutena on ehkäistä, yhteiskunnalle turmiollisia heilahteluja, tarpeen vaatiessa myös säännöstelytoimenpiteiden avulla, kunnes hintapaineen voidaan katsoa muiden tekijöiden ansiosta poistuneen. Tällaisiin toimenpiteisiin on useissa muissakin maissa vastaavissa olosuhteissa ryhdytty.

Erikoisesti keskusliittomme haluaa kiinnittää huomiota leipäviljatuotteiden hintojen korotuksiin, edellyttäen, ettei valtiolta salli näin sietämättömän tilanteen jatkumista, vaan ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin leipäviljatuotteiden hintojen säännöstelemiseksi ja aiheettomasti korotettujen hintojen alentamiseksi kohtuulliselle tasolle.

Koska on pelättävissä, että em. Suomen Pankin suorittama korkokannan korotus tulee johtamaan vuokrien korotuksiin — siinäkin tapauksessa, ettei yleistä korkotasoa nosteta — ja että koronkorotuksen varjolla suoritettujen vuokrien korotukset jäisivät vastaisuudessaakin voimaan riippumatta korkotason myöhemmästä kehityksestä, keskusliittomme edellyttää, että valtiolta välittömästi ryhtyy toimenpiteisiin vuokrien valvomiseksi ja säännöstelemiseksi varsinkin väestökeskuksissa.

Edelleen keskusliittomme käsityksen mukaan olisi valtiovallan — yhdessä keskuspankin kanssa — ryhdyttävä toimenpiteisiin erittäin korkean korkotason tuntuvaan alentamiseen ja valvottava, että asuntokustannukset vastaavasti alenevat.

Edellä olevaan, sekä hallitusohjelman hintapoliittisiin kohtiin viitaten, keskusliittomme kunnioittaen esittää,

että valtiovalta viipymättä, säännöstelyä tarpeen mukaan käyttäen, ryhtyy toimenpiteisiin hintojen ja maksujen nousun ehkäisemiseksi niin hyvin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla ja viime aikoina tapahtuneitten hintojen korotusten peruuttamiseksi tai niiden tasoitamiseksi yhtä tuntuvasti vaikuttavien hintojen alennusten tietä.

Työvaliokunta katsoi myös tarpeelliseksi kiinnittää eräiden tuottaja-, kaupanalan- ja työnantajajärjestöjen huomiota samoihin näkökohtiin, jotka se oli esittänyt valtioneuvostolle jättämässään kirjeessä. Tässä mielessä työvaliokunta lähetti huhtikuun 26 päivänä Maataloustuottajain Keskusliitolle, Kauppamyllysten yhdistykselle, Kulutusosuuskuntien Keskusliitolle, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnalle, Suomen Tukkukauppiain Liitolle, Suomen Vähittäiskauppiainliitolle, Tukkukauppojen Oy:lle, Teollisuudenharjoittajain Liitolle ja Suomen Työnantajain Keskusliitolle seuraavan sisältöisen kirjeen:

"Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n työvaliokunta on kuluvan kuun 25 päivänä jättänyt valtioneuvostolle hintakehitystä koskevan kirjelmän, jossa työvaliokunta kiinnittää valtioneuvoston ja hintaviranomaisten vakavaa huomiota viime aikoina tapahtuneeseen hintakehitykseen, jonka vaikutukset eivät jää enää yksinomaan vaikuttamaan kuluttajien elinmahdollisuuksiin, vaan myöskin järkyttää vakavasti muutenkin talouselämän vakaa kehitystä.

SAK:n työvaliokunta ei ole kirjelmässään käsitellyt kovinkaan yksityiskohtaisesti eri tekijöiden vaikutusta hintojen nousuun, koska se jo aikaisemmin jättämässään kirjelmässä on kiinnittänyt huomiota mm. liian pitkälle menevään hintojen monopolisoitumiseen sekä eri jakeluportaiden hintojen korottamispyrkimyksiin.

SAK:n työvaliokunta on pyrkinyt luomaan edellytykset rahanarvon vakaana pitämiseksi ja talouselämän tasaiselle kehitykselle pitkäjännitteisen palkan- ja sopimuspolitiikan avulla. Tunnetun runkosopimuksen perusedellytyksenä oli vakaan hintatason säilyminen. Viimeaikaiset kokemukset eivät ole kuitenkaan saaneet keskusliittoamme vakuuttuneeksi siitä, että samantapaista vakaaseen kehitykseen pyrkimystä esiintyisi kaikilla tahoilla, vaan havaittavissa on selviä merkkejä siitä, että hintakehitystä pyritään tahallisesti ja edesvastuuttomasti suuntaamaan kohoavaksi seurauksista välittämättä.

Koska järjestönne on omalta osaltaan vaikuttamassa ja vastuussa hintapolitiikan kehityksestä, haluaa SAK:n työvaliokunta saattaa tietoonne, että mikäli varsin nopeasti ei aikaansaada käännettä hintojen nousun pysäyttämiseksi ja suuntaa muutetuksi alenevaksi, on SAK:n työvaliokunnan harjoitettava luopumista siitä vastuusta, jonka se on ottanut talouselämän tasaisesta kehityksestä ja arhanarvon vakaana säilyttämisestä."

Toukokuun 20 päivänä pidetyssä SAK:n valtuuston kokouksessa olivat hinta- ja palkkapolitiittiset kysymykset perusteellisen pohdinnan alaisina. Valtuusto antoi seuraavan julkilausuman:

"MAAMME PALKANSAAJILLE!

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y:n valtuusto on kokouksessaan tarkastellut kuluneen toimintakauden tapahtumia, käsitellyt kokoukselle tehdyt esitykset ja päättänyt yhteenvetona ilmoittaa kannanmäärittelynsä seuraavaa:

Jo neljättä vuotta jatkunut korkeasuhdanteen aika on vaikuttanut sen, että reaali-inflaatio on kasvanut tänä aikana yli 20 %:ia ja teollisuustuo-

tannon määrä yli kolmanneksella. Tämä on merkinnyt, että maassamme on vallinnut hyvä työvoiman kysyntä ja korkea työllisyysaste ja näin ollen myöskin työntekijäin keskimääräisessä ansiotasossa sekä palkansaajien kokonaispalkkasummassa on tapahtunut huomattavaa nousua. Kun samanlaisesti on tapahtunut myönteistä sosiaalipoliittista kehitystä palkansaajat eivät ole kokonaisuudessaan jääneet kansantulon noususta osattomiksi. Vuonna 1961 vallinneen suhteellisen kiinteän hintatason ansiosta palkansaajien keskimääräinen reaalinen tulotason nousu jopa jonkun verran ylittikin kansantulon reaalisen nousun, tilanteen oltua aikaisempina vuosina päinvastainen. Tästä johtuen keskimääräinen ansiotaso on muodostunut useilla aloilla korkeammaksi kuin koskaan aikaisemmin ja takavuosina syntyneitä tappioita on voitu osittain korvata, joskaan vuoden 1955 jälkeen tapahtunut reaali-ansioitten kasvu ei vielä vastaa työn tuottavuuden kasvua.

Samalla kun valtuusto toteaa nämä myönteiset piirteet se pitää välttämättömänä, että myönteisen kehityksen jatkuvuus turvataan. Valtiovalta ja elinkeinoelämä eivät kuitenkaan ole antaneet mitään todistuksia kyvystään ja päättäväisyydestään ehkäistä tehokkaasti uuden laskukauden syntymistä ja siitä työntekijöille koituvia kärsimyksiä ja rasituksia. Palkansaajilla on vielä tuoreessa muistissaan vuosien 1957—58 palkansaajille vahingollinen saneerauspolitiikka joukkotyöttömyyksiin ja sosiaalipoliittisine taantumuksiin. Viime aikoina jälleen, varsinkin oikeiston taholta, on ryhdytty vaatimaan samantapaista saneerauspolitiikkaa ja kun lisäksi eräät raha- ja finanssipoliittiset ratkaisut viittaavat samaan suuntaan, on palkansaajilla täysi syy pelkoonsa ja epäilyksiinsä samantapaisten toimenpiteiden toistumisesta. Tämän vuoksi valtuusto pitääkin tärkeänä, että ammattiyhdistysliike käyttää kaikki käytettävissä olevat lailliset keinot ja koko käytettävissä olevan vaikutusvaltansa yhteiskunnan kaikissa elimissä pelätyn kehityksen estämiseksi ja jatkuvan taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen tukemiseksi.

Erittäin vakavaksi kehityspiirteeksi valtuusto toteaa viime kuukausina tapahtuneen ja edelleen vain kiihtyvän hinta- ja elinkustannusten nousun. Vuokrasäännöstelyn lopettaminen Helsingissä ja vuokrakiskonnan päästäminen tätä tietä täysin valloilleen on omiaan vaikuttamaan kiihdyttävästi palkansaajien muidenkin elinkustannusten nousuun. Kun ammattiyhdistysliike on omalta osaltaan yrittänyt myötävaikuttaa talous- ja työelämän tasaiseen ja vakaaseen kehitykseen ja siinä mielessä antanut valtiovallalle ja elinkeinoelämälle riittävän pitkän rauhoitusajan, on palkansaajille sitäkin suurempi oikeus tuomita ne toimenpiteet, joilla hintoja ja maksuja on korotettu. Useissa tapauksissa ei ole edes vaivauduttu esittämään perusteluja hintojen korotuksille. Monopolistinen asema ja vastuuton halu hyötyä hyvästä menekistä on riittänyt aiheeksi hintojen korotuksille. Valtuusto toteaa, että jokainen hintojen korotus ottaa osansa saaduista palkkojen korotuksista ja siten kaventaa palkansaajien osuutta kansantulon jaossa. Tasaisen palkkakehityksen edellytyksenä on, että valtiovallalta ja elinkeinoelämä koko voimallaan ryhtyvät toimenpiteisiin hintavyöryn pysäyttämiseksi ja kohtuuttomien hintojen korotusten peruuttamiseksi.

Valtuusto pitää myöskin välttämättömänä, että valtiovallan taholta ryhdytään kiireesti toimenpiteisiin riittävän taloudellisen tuen m.m. Arava-määrärahojen korottamisen avulla asuntovajauksen poistamiseksi ja siihen saakka kunnes tämä tavoite on saavutettu tiukasti valvotaan ja säännöstellään vuokrien kehitystä ja estetään vastuuton asuntokeinottelu.

Myönteinen sosiaalipoliittinen kehitys on ollut omiaan ei ainoastaan turvaamaan vähävaraisten elämää, mutta samalla se on myötävaikuttanut yleiseen vaurastumiseen, talouselämän vilkastumiseen, säästöjen lisääntymiseen ja valtion tulojen kasvuun. Tämän laatuisen kehityksen pysäyttämisen tai

jarruttamisen tueksi ei voida esittää minkäänlaisia asiallisia näkökohtia. Vetoaminen valtion taloudelliseen tilaan sosiaalipoliittisen kehityksen hidastamisen perusteluna on täydellinen virhepäätelmä.

Työajan lyhentämistä vastustavien piirien taholla on käytetty taloudellisia kannattavuuslaskelmia perusteluna vastustavalle kannalle. Tämäntapaiset laskelmat ovat mitä suuremmassa määrässä arviolaskelmia, jotka eivät perustu todellisuuteen. Kokemuspohjainen kehitys on osoittanut, että työajan lyhentämisellä ei ainoastaan säästetä kallista inhimillistä työvoimaa, vaan myöskin saavutetaan parempia taloudellisia tuloksia.

Valtuusto kehoittaakin SAK:n työvaliokuntaa sekä kaikkia SAK:n jäsenliittoja yhteistyössä tarmokkaasti työskentelemään ansiotason jatkuvan kohottamisen, työllisyyden turvaamisen, hintatason vakauttamisen, asutuksen poistamisen, 40 tunnin työviikon ja samapalkkaisuusperiaatteen toteuttamisen, sairausvakuutuksen aikaansaamisen sekä erityisesti vanhemman nais- ja miestyövoiman kohtuullisen toimeentulon turvaamisen puolesta.

Syksyllä aloitettavat työehtosopimusneuvottelut tulevat olemaan palkansaajille erittäin tärkeitä. Niiden myönteinen onnistuminen riippuu siitä, kuinka aktiivisesti ammattiyhdistysliikkeen jäsenistö ja johtoelimet ovat mukana edesauttamassa myönteisen tuloksen saavuttamista. Valtuusto kehoittaakin kaikkia palkansaajia, liittojen johtolimiä ja perusjärjestöjä valmistautumaan huolellisesti aloitettaviin sopimusneuvotteluihin."

Hintatasossa tapahtuneen jatkuvan nousun johdosta työvaliokunta katsoi velvollisuudekseen jälleen kiinnittää valtioneuvoston huomiota tapahtuneeseen hintakehitykseen ja esittää SAK:n ehdotukset hintapolitiikan hoitamiseksi. Lokakuun 20 päivänä työvaliokunnan lähetystö jätti pääministeri Ahti Karjalaiselle seuraavan sisältöisen kirjeen:

"Keskusliittomme katsoo velvollisuudekseen saattaa valtioneuvoston tietoon, että palkansaajien ja vähävaraisten kuluttajien keskuudessa vallitsee syvä leivottomuus talouspoliittisen kehityksen johdosta.

Voimakkaimpana tämä oikeutettu tyytymättömyys kohdistuu välttämättömyystarvikkeiden hintojen ja yleensä elinkustannusten nousuun. Hallitusta viime keväänä muodostettaessa ilmoitettiin eräksi sen päätehtäväksi hintatason vakauttaminen. Keskusliittomme taholta esitettiin nimenomaan, ettei pitäisi pyrkiä valtiontalouden tasapainottamiseen sosiaaliturvaa vähentämällä tai elinkustannuksiin vaikuttavien hintojen ja maksujen korottamisen avulla. Näitä seikkoja tähdennettiin nimenomaan subventioiden käytön, maataloustuloratkaisun, likevaihtoverotuksen sekä valmisteverotuksen osalta. Edellämainitut näkökohdat sisältyivät myös hallitusohjelmaan liittyvään pöytäkirjaan.

Keskusliittomme esittämien vaatimusten taustana oli mm. se, että syksyllä 1960 solmitulla runkosopimussuosituksellaan haluttiin myötävaikuttaa talouselämän vakaannuttamiseen ja jatkuvan elintason nousun turvaamiseen.

Vaikkakin hallitus on ryhtynyt eräisiin toimenpiteisiin hintatason vakauttamiseksi ja että se yleensä on pidättäytynyt veronalaisten ja subventoitujen tuotteiden hintojen korotuksista, keskusliittomme kuitenkin toteaa, etteivät valtiovallan toimenpiteet tässä suhteessa ole olleet täysin johdonmukaisia eivätkä riittäviä. Eräitä maksuja ja hintoja korottamalla valtiovalta on antanut aiheen yksityisellä sektorilla tapahtuneisiin hintojen korotuksiin. Maataloustuloratkaisu ei myöskään ole täysin noudattanut hallitusohjelman suunta- viivoja. Niinpä äskettäin suoritettu kulutusmaidon ja juuston hintojen korotus olisi keskusliittomme käsityksen mukaan pitänyt estää.

Lähinnä valtiovallan horjuvan hintapolitiikan johdosta, elinkustannusindeksi on jo tämän vuoden aikana noussut yli 4 %. Vähävaraisten palkansaajien kohdalla tosiasiallisen rasituksen lisäys on vieläkin suurempi.

Julkisuudessa esitetyt tiedot liikevaihtoverolain uudistamisesta viittaavat välttämättömyystarvikkeiden hintojen nousuihin. Tällainen ratkaisu olisi selvästi ristiriidassa keskusliittomme hallituksen muodostamisen yhteydessä esittämien näkökohtien kanssa.

Aivan erityistä levottomuutta ovat herättäneet julkisuudessa esitetyt tiedot maataloustuotteiden jalostus- ja jakelupalkkiöihin suunnitelluista kohtuuttomista korotuksista, jotka eräissä tapauksissa tulisivat olemaan jopa 40 % suuruusluokkaa. Keskusliittomme käsityksen mukaan nämä vaatimukset eivät ole perusteltuja. Tämän suuruisia vaatimuksia eivät mitkään palkansaajaryhmät — korkeimmin palkattuja virkamiesryhmiä lukuunottamatta — ole vielä esittäneet.

Keskusliittomme haluaa nimenomaan korostaa, ettei ylimalkaisesti esitettyjä viittauksia joihinkin kustannustekijöihin pitäisi hyväksyä hintojen korotusvaatimusten perusteluna niin kauan kuin liike-elämä itsepintaisesti kieltäytyy antamasta viranomaisille mahdollisuutta yksityiskohtaisesti tarkkailla miten ja missä määrin eri kustannustekijät ovat vaikuttaneet hintoja korottavasti tai alentavasti. Tämä jo riittävän selvästi todistaa hintailmoitusvelvollisuuden säätämisen tarpeellisuuden ja keskusliittomme esittää, että hallitus ryhtyy kiireellisesti toimenpiteisiin tällaisen lakiesityksen antamiseksi Eduskunnalle.

Keskusliittomme toteaa edelleen, että hintaneuvottelukunnan ja kuluttajaneuvoston toiminta ei ole vielä varsinaisesti alkanut, ja että hallituksen antama esitys kartellilainksi huomattavasti eroaa a.o. komitean laatimasta ehdotuksesta, eikä vastaa tälle laille asetettavia tavoitteita. Eräistä valtiovalan suorittamista toimenpiteistä huolimatta vuokratason nousupaine on jatkunut hyvin voimakkaana.

Näissä olosuhteissa on varsin luonnollista, että palkansaajat vaativat keskeyttävän hintasulun aikaansaamista sekä korvausta jo tapahtuneesta elinkustannusten noususta palkkojen korotuksen muodossa. Keskusliittomme omalta osaltaan yhtyy näihin vaatimuksiin. Aivan erityistä huomiota olisi viipymättä kiinnitettävä ravitsemusliikkeiden hinnoitteluun ja aikaansaattava tehokas sulkukin tällä alalla tapahtuville jatkuville korottamispyrkimyksille.

Viime aikoina on yleisesti puhuttu kysyntäpaineesta, jonka inflatorisia vaikutuksia pitäisi rajoittaa kireän raha- ja budjettipolitiikan avulla. Keskusliittommeekin toteaa, että tällaista kysyntäpainetta esiintyy ja että se kohdistuu vaarallisella tavalla myös valuuttavarantoon. Kysynnän koostumisen, jossa ylellisyysluonteiset tavarat ja palvelut näyttelevät huomattavaa osaa osoittavat, että varsinaisten palkkatulojen kasvulla on sangen pieni osuus tässä kehityksessä. Päinvastoin voitaneen sanoa, että voitto- ja pääomatulojen kasvu lisäävät kysyntäpainetta investointi- ja tuontipuolella. Välttämättömyystarvikkeiden hintojen nousu onkin melkein kauttaaltaan johtunut muista tekijöistä kuin kysynnän kasvusta.

Koska verotusjärjestelmämme on riittämätön tasapainon palauttamiseen, olisi harkittava keinoja suurten suhdannetulojen tai niiden aiheuttaman ylellisyyskulutuksen verotuksen tehostamista.

Vaikkakin työllisyystilanne on toistaiseksi pysynyt suhteellisen tyydyttävänä, keskusliittomme ei voi hyväksyä sellaista yleistä rahapolitiikan kiristämistä, joka vaikuttaisi tuotantotoimintaa ja työllisyyttä vähentävästi ennenkuin mahdolliset hintapolitiittiset tulokset saavutetaan. Palkansaajat eivät toistamiseen halua alistua sellaiseen talouspolitiikkaan, joka ensiksi nostaa elinkustannuksia ja sen jälkeen aiheuttaa työtilaisuuksien ja ansioitten vähenemistä.

Keskusliittomme käsityksen mukaan valtiovalan pitäisi ryhtyä hyvissä ajoin toimenpiteisiin työllisyysmäärärahojen "säästöjen" kassapeitteen hank-

kimiseksi. Kun valtiovalta on jo maksanut keskuspankille aikaisemmat vakauttamis- ym. lainat, keskusliittomme esittää, että hallitus nyt yhteistoiminnassa keskuspankin kanssa — kuten hallitusohjelmassa edellytetään — ryhtyy toimenpiteisiin työllisyysmäärärahojen likviditeetin turvaamiseksi.

Hallitusohjelmaan sekä asunto- ja työllisyysilanteeseen viitaten keskusliittomme edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin yleishyödyllisen asuntorakennustoiminnan laajentamiseksi ja asumiskustannusten alentamiseksi.

Palkansaajien keskuudessa vallitsee yleinen pelko siitä, että päätetty rahanuudistus aiheuttaa sellaisia hintojen pyörityksiä, jotka merkitsevät reaaliansioiden vähenemistä. On olemassa vaara, että valtiovalta kireän rahapolitiikan avulla yrittäisi turvata uuden rahayksikön arvon, jolloin palkansaajat joutuisivat kärsimään heikentyvästä työllisyydestä. Käsitksemme mukaan valtiovallan velvollisuutena on ryhtyä hyvissä ajoin toimenpiteisiin sellaisten pyöritysten ehkäisemiseksi, jotka jo sinänsä merkitsevät välinpitämättöä suhtautumista uuteen rahayksikköön.

Edellä esitettyyn viitaten keskusliittomme kunnioittaen esittää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin tehokkaan hintatasosulun aikaansaamiseksi, että hallitus mahdollisimman pian saattaa Eduskunnan käsiteltäväksi lakiesityksen hintojen ilmoittamisvelvollisuudesta, että hallitus luopuu sellaisista liikevaihtoverolain uudistamisyrityksistä, jotka toteutettuina merkitsisivät — välittömästi tai välillisesti — välttämättömyystavarain hintojen korotusta, että äskettäin tehty päätös kulutusmaidon ja juuston hintojen korotuksista peruutetaan, ettei esitettyjä vaatimuksia maitotaloustuotteiden jalostus- ja jakelupalkkioiden korottamisesta hyväksytä, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin asutuskeskusten vuokratason kehityksen hallitsemiseksi sekä yleishyödyllisen asutotuotannon laajentamiseksi ja asuinkustannusten alentamiseksi, että hallitus yhteistyössä keskuspankin kanssa turvaa työllisyystöiden sekä jo päätettyjen työllisyysmäärärahojen rahoittamisen.

Edelleen keskusliittomme edellyttää, että hallitus viipymättä ryhtyy toimenpiteisiin kaikkien hallitusohjelmaan sisältyvien vielä avoinna olevien sosiaalipoliittisten kohtien toteuttamiseksi."

SAK:n esitys johtikin osittain myönteiseen tulokseen valtioneuvoston päätettyä marraskuussa laajentaa hintasäännöstelyä siten, että entisten lisäksi n. viidenkymmenen kulutustarvikkeen ja maksujen hintaa julistettiin hintasäännöstelyyn.

5. Samapalkkaisuus

Kansainvälisen Työjärjestön hyväksymän samapalkkaisuussopimuksen ollessa eduskuntakäsittelyssä asettivat SAK ja STK jaoston, joka sai tehtäväkseen kiireellisesti tutkia, miten samapalkkaisuusperiaatetta voitaisiin soveltaa sopimuspolitiikassa keskusjärjestöjen edustamilla aloilla. Tehtävänsä suoritettuaan jaosto jätti keskusjärjestöille seuraavan lausuntonsa:

"Valtioneuvoston vuonna 1953 asettama samapalkkaisuuskomitea sai 2. 12. 1960 valmiiksi mietintönsä, jossa ehdotettiin Kansainvälisen työkonferenssin 1951 hyväksymän samapalkkaisuutta koskevan sopimuksen ratifioimista. Valtioneuvoston esityksestä eduskunta 23. 10. 1962 ratifioi mainitun sopimuksen.

Sopimus tulee Suomen osalta voimaan 12 kuukauden kuluttua sen jälkeen kun ratifiointi on rekisteröity.

Sopimuksen mukaan siinä lausutun samapalkkaisuusperiaatteen soveltaminen yksityisoikeudellisiin työsuhteisiin jää Suomessa vallitsevan sopimusvapauden nojalla työmarkkinajärjestöjen välisillä työehtosopimuksilla hoidettavaksi.

Mikäli keskusjärjestöt tulevat yksimielisiksi samapalkkaisuusperiaatteen soveltamisesta käytännön sopimuspolitiikassa, olisi jaoston käsityksen mukaan ryhdyttävä toteuttamaan seuraavia periaatteita:

1) Samapalkkaisuusperiaatteen mukaan palkkaperusteiden tulee määräytyä ilman sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää. Kun työehtosopimusjärjestelmämme tärkeimmät palkkaperusteet ovat ohje- tai niihin verrattavat normipalkat, vuorotyölisät ja eräät erikoisolosuhteissa suoritettavasta työstä maksettavat erilliset korvaukset, merkitsee mainitun periaatteen soveltaminen sitä, että näiden palkkaperusteiden jaottelu sukupuolen perusteella häviää työehtosopimusjärjestelmästämme.

2) Samapalkkaisuusperiaatteen toteuttaminen suoritetaan siten, ettei se aikaansaa haitallisia taloudellisia, sosiaalisia, työmarkkina- tai palkkapoliittisia vaikutuksia. Tällöin on eirkoista huomiota kiinnitettävä palkkapoliittisen ratkaisun oikeudenmukaisuuteen ja naistyövoiman jatkuvaan sijoitusmahdollisuuteen työmarkkinoilla.

3) Samapalkkaisuussopimuksessa lausutun periaatteen mukaista on, että työntekijän erilaiset ominaisuudet otetaan huomioon henkilökohtaista palkkaa määrättäessä. Samassa tai samanarvoisessa työssä voivat työntekijäin henkilökohtaiset ansiot näin ollen vaihdella, kunhan vain palkkaa määrättäessä käytettävät perusteet ovat sukupuolesta riippumattomia.

4) Samapalkkaisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyviä kysymyksiä tutkitaan aloittain silmälläpitäen em. sopimuksen soveltamista. Tämän perusteella poistetaan asteittain edeltäkäsin sovittavan ylimenokauden aikana työehtosopimusten palkkaperusteita koskevista määräyksistä sukupuoleen perustuva jaoittelu. Työnantaja- ja työntekijäliittojen sovittavaksi jää työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä, missä järjestyksessä ja millaista ylimenokautta noudattaen nämä toimenpiteet suoritetaan. Tutkimusaika sekä ylimenokausi saattavat eri aloilla sekä eri sopimuskohtien osalta vaihdella, mutta olisi asetettuun tavoitteeseen kuitenkin päästävä — vuoden kuluessa vuoden 1963 alusta lukien.

5) Samapalkkaisuusperiaatetta toteutettaessa joudutaan eri työt ja tehtävät sijoittamaan uudelleen muodostettaviin palkkaryhmiin. Johtaakseen oikeudenmukaiseen palkkaporrastukseen tämä edellyttää useimmilla aloilla palkkaryhmien lukumäärän muuttamista ja ehkä tähänastista tarkemman työn arvostamisen suorittamista.

6) Samapalkkaisuusperiaatteen toteuttamiseen liittyvien sopimusteknillisten toimenpiteiden vaikutukset otetaan huomioon aloittain tapahtuvien työehtosopimusratkaisujen yhteydessä.

Työmarkkinaosapuolet ovat lisäksi yksimielisiä siitä, että naistyövoiman käyttörajoituksia koskevia lainmääräyksiä olisi tarkistettava tähänastisten kokemusten perusteella sekä ottaen huomioon em. sopimuksen tarkoituksen ja toteutumisajan. Mikäli eri työehtosopimukset sisältävät vastaavanlaisia rajoittavia määräyksiä, olisi niiden osalta meneteltävä vastaavasti."

6. Työriitojen sovittelulaki

Eduskunnan äänestettyään syysistuntokaudellaan 1961 työriitojen sovittelu-

lain yli vaalien, hyväksyi uusi eduskunta työriitojen sovittelulain hajoitetun eduskunnan hyväksymässä muodossa.

Eduskunnan hyväksymä laki poikkeaa aikaisemmin voimassa olleesta laista työriitojen sovitteluorganisaatioon nähden. Samoin uudella lailla laajennettiin sosiaaliministeriön valtuuksia avoimien työtaisteluiden siirtämiseen.

VIII Virkamiesjärjestöt r.y.

1. Jäsenliitot

Virkamiesjärjestöt ry:n jäsenliittoja vuoden alusta lukien olivat: Rautatieläisten Liitto, Valtion Virkailijain Liitto ja Työläisliitto. Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto hyväksyttiin järjestön jäseneksi syyskuun 18 päivänä.

2. Edustajakokous

Suomen Virkamiesjärjestöt ry:n edustajakokous pidettiin 15. 5.

Kokouksessa edustettuina olivat Rautatieläisten Liitto, Valtion Virkailijain Liitto ja Työläisliitto.

3. Virkamiesjärjestöt ry:n hallitus

Puheenjohtajana toimi 3. 12. saakka Rautatieläisten Liiton puheenjohtaja Onni Koski, sihteerinä 6. 9. saakka Paavo Friman Rautatieläisten Liitosta. Puheenjohtaja Kosken virkavapauden aikana puheenjohtajan tehtäviä on hoitanut varapuheenjohtaja Unto Keijonen. Sihteerinä ja taloudenhoitajana on 6. 9. lähtien toiminut viran ja toimen haltijoiden asioita hoitava SAK:n toimitsija Olli Kakko.

4. Neuvotteluoikeudet

18. 10. 1962 tekemällään päätöksellä valtioneuvosto myönsi neuvotteluoikeudet oikeusministeriön, sisäasiainministeriön, opetusministeriön, kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön ja sosiaaliministeriön kanssa. Marraskuun 28. päivänä jätettiin anomus neuvotteluoikeuksien saamisesta kauppa- ja teollisuusministeriön ja maatalousministeriön kanssa. Asia ei vielä ratkennut vuoden 1962:n loppuun mennessä.

5. Virkamiespalkkauskysymys

a) neuvottelut valtiovaraministeriön kanssa

Suomen Virkamiesjärjestöt ry:n koko toiminnan keskeisimpänä kysymyksenä on ollut virkamiespalkkauksen hoitaminen alemmpipalkkaisia viran ja toimen haltijoita tyydyttävällä tavalla. Vuoden 1962:n alusta myönnetty yhden palkkausluokan korotus kaikille viran ja toimen haltioille ei näennäisestä tasapuolisuudestaan tehnyt oikeutta alemmpipalkkaisille viran ja toimen haltijoille.

Tämän vuoksi Virkamiesjärjestöt ry:n taholta jätettiin 15. 3. valtioneuvostolle kirjelmä, jossa tuotiin esiin virkamiespalkkauksen järjestelyissä tapah-

tuneet virheet sekä eduskunnan lausumaan viitaten esitettiin ryhdyttäväksi toimenpiteisiin virkamiespalkkauksen korjaamiseksi siten, että oikeudenmukaisemmalla tavalla kuin tapahtuneissa tarkistuksissa suhtaudutaan alemmissa palkkausluokissa oleviin viran ja toimen haltijoihin. Kirjelmässä viitattiin järjestön vuonna 1961 tekemiin kuoppatarkistusesityksiin, joita uudistettiin siten, että niihin lisättiin yksi palkkausluokka.

Eduskunta ratkaisi virkamiespalkkauskysymyksen hallituksen esityksen mukaisesti siten, että korotus oli 4,5 % 20:een palkkausluokkaan saakka, josta ylöspäin korotusprosentti asteettain nousi ollen ylimmässä palkkausluokassa 43 %.

Tehty epäoikeudenmukainen ratkaisu ei kuitenkaan tyydyttänyt järjestöä eikä sen jäsenliittoja. Elokuun 17. päivänä valtioneuvostolle jätettiin kirjelmä, jossa pyydettiin virallisia neuvotteluja sen kuoppatarkistusesityksen pohjalta, joka järjestön taholta oli vuonna 1961 valtioneuvostolle jätetty.

Neuvottelut palkkauskysymyksessä aloitettiinkin syyskuussa joskin epävirallisina. Neuvotteluja käytiin verrattain tiiviisti, mutta varsin vähäisin tuloksin. Ainoa konkreettinen saavutus oli pysyväsiohjeiden antaminen virkamiespalkkauksen vuosittaisesta kuoppatarkistuksesta.

b) Uhkavaatimus

Kun näytti ilmeiseltä, ettei valtiovallan taholta halutakaan ryhtyä asiallisesti käsittelemään Virkamiesjärjestöt ry:n tekemää kuoppatarkistusesitystä, oltiin pakotettuja harkitsemaan muita keinoja palkkauskysymyksen hoitamiseksi. Järjestön jäsenliitoissa suoritettujen jäsenäänestykset olivat myös antaneet järjestön hallitukselle valtuudet esittää uhkavaatimus valtioneuvostolle ellei muulla tavoin päästä tyydyttävään ratkaisuun. Virkamiesjärjestöt ry:n hallitus päättikin 22. 10. pitämässään kokouksessa pyytää SAK:n työvaliokunnalta lupaa uhkavaatimuksen jättämiseen valtioneuvostolle järjestön kuoppatarkistusesityksen toteuttamiseksi. SAK:n työvaliokunnan myöntettyä luvan uhkavaatimus jätettiin marraskuun 6. päivänä.

Hallituksen esitettyä toivomuksen, että uhkaamassa oleva työtaistelu siirrettäisiin toistaiseksi, Virkamiesjärjestön hallitus päätti 3. 12. pitämässään kokouksessa siirtää työtaistelun aloittamisen ja suostua siihen, että asetetaan ministerivaliokunta asiaa käsittelemään sekä ryhdytään välittömästi järjestön edustajien kanssa neuvottelemaan järjestön kuoppatarkistusesityksestä myönteisessä mielessä. Tähän vaiheeseen palkkauskysymys vuoden 1962 aikana jäikin, sillä 3. 12. jälkeen käydyt neuvottelut olivat information luontoisia.

6. Muita esityksiä

—Elokuun 27. päivänä jätettiin valtioneuvostolle kirjelmä, jossa esitettiin, että työaikalain soveltamismääräysten tarkistamisesta ryhdyttäisiin neuvottelemaan sosiaaliministeriön kanssa.

—Lokakuun 22. päivänä jätetyssä kirjelmässä esitettiin, että valtioneuvosto järjestäisi suulliset neuvottelut määritelmän "lisätyö" poistamiseksi.

—Marraskuun 28. päivänä valtioneuvostolle jätetyssä kirjelmässä esitettiin naispostiljoonien koulutuksen järjestämistä niin, että he voisivat päästä vakinaiseen postimehen toimeen.

—Samoin marraskuun 22. päivänä jätetyssä kirjelmässä esitettiin, että valtioneuvoston autonkuljettajien palkkoihin suoritettaisiin kuoppatarkistuksia.

Liittojen jäsenmäärät 31. 12. 1962

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto.....	3.723
Elintarviketyöläisten Liitto.....	9.147
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto.	4.528
Ilmakuljetus-Unioni.....	235
Kiinteistötyöntekijäin Liitto.....	3.358
(•Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto ...	32.084
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto.....	2.805
Maaseututyöväen Liitto.....	9.053
Mekanikkojen Liitto.....	728
Metallityöväen Liitto.....	42.875
Muurarien Liitto.....	5.842
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto.....	6.505
Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto.....	22.402
Puuteollisuustyöväenliitto.....	8.477
Rakennustyöläisten Liitto.....	53.958
Rautatieläisten Liitto.....	15.924
Satamatyöntekijäin Liitto.....	3.398
Sukeltajain Liitto.....	237
Tekstiililaitosmiesten Liitto.....	1.063
Tekstiilityöväen Liitto.....	10.015
Toimittajaliitto.....	48
Työläisliitto.....	9.161
Valtion Virkailijain Liitto.....	1.138
Yleinen Lehtimiesliitto.....	179
(* Erosi 31. 12. 1962.	246.883

Liittojen jäsenmäärä vuonna 1962 verrattuna vuoteen 1961

Liitto	Jäsenmäärä		Lisäys tai vähennys		
	1961	1962	v. 1961 varten lukum.	%	
Auto- ja Kuljetustyöväen .	3.515	3.723	+	208	5,9
Elintarviketyöläisten	8.117	9.147	+	1.030	12,7
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan ...	4.459	4.528	+	69	1,5
Ilmakuljetus-Unioni...	270	235	-	35	13,0
Kiinteistötyöntekijäin	3.372	3.358	-	14	0,4
* Kunnallisten työntekijäin ja viran- haltijain	31.140	32.084	+	944	3,0
Lasi- ja Posliinityöväen	2.852	2.805	-	47	1,6
Maaseututyöväen	8.005	9.053	+	1.048	13,1
Mekanikkojen	634	728	+	94	14,8
Metallityöväen	40.442	42.875	+	2.433	6,0
Muurarien	5.854	5.842	-	12	0,2
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen ...	6.338	6.505	+	167	2,6
Paperiteollisuudentyöntekijäin	21.635	22.402	+	767	3,5
Puuteollisuustyöväen	8.960	8.477	-	483	5,4
Rakennustyöläisten	45.373	53.958	+	8.585	18,9
Rautatieläisten	15.732	15.924	+	192	1,2
Satamatyöntekijäin	3.304	3.398	+	94	2,8

Sukeltajain	214	237	+	23	10,7
Tekstiililaitosmiesten	1.042	1.063	+	21	2,1
Tekstiilityöväen	8.264	10.015	+	1.751	21,2
Toimittaja	48	48	—	—	—
Työläis	9.438	9.161	—	277	2,9
Valtion Virkailijain	854	1.138	+	284	33,2
Yleinen Lehtimies	177	179	+	2	1,1
	230.039	246.883	+	16.844	7,3

* Eronnut 31. 12. 1962

Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan vuonna 1962

Liitto	Miehiä %		Naisia %		Yht.
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.274	87,9	499	12,1	3.723
Elintarviketyöläisten	3.925	42,9	5.222	57,1	9.147
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	595	13,2	3.933	86,8	4.528
Ilmakuljetus- Unioni	209	88,9	26	11,1	235
Kiinteistöyöntekijäin	2.221	66,1	1.137	33,9	3.358
Kunnallisten työntekijäin ja viran-					
haltijain	21.466	66,9	10.618	33,1	32.084
Lasi- ja Posliinityöväen	1.555	55,4	1.250	44,6	2.805
Maaseututyöväen	8.657	95,6	396	4,4	9.053
Mekanikkojen	719	98,8	9	1,2	728
Metallityöväen	38.153	89,0	4.722	11,0	42.875
Muurarien	5.832	99,8	10	0,2	5.842
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	2.510	38,6	3.995	61,4	6.505
Paperiteollisuudentyöntekijäin	17.306	77,2	5.096	22,8	22.402
Puuteollisuustyöväen	5.971	70,4	2.506	29,6	8.477
Rakennustyöläisten	49.306	91,4	4.652	8,6	53.958
Rautatieläisten	14.730	92,5	1.149	7,5	15.924
Satamatyöntekijäin	2.871	84,5	527	15,5	3.398
Sukeltajain	237	100,0	—	—	237
Tekstiililaitosmiesten	1.063	100,0	—	—	1.063
Tekstiilityöväen	1.658	16,5	8.357	83,5	10.015
Toimittaja	43	89,6	5	10,4	48
Työläis	6.674	72,8	2.487	27,2	9.161
Valtion Virkailijain	575	50,5	563	49,5	1.138
Yleinen Lehtimies	125	69,8	54	30,2	179
	189.675	76,8	57.208	23,2	246.883

Liittojen ja työttömyyskassojen maksamat avustukset v. 1962

Liiton nimi	Liiton varoista			Sairausav.	Hautausav.	Oikeusav.	Muuta av.	Avustukset Yht.
	Työttöm.kas- san varoista	Työttöm. ja matka-avust.						
Auto- ja Kuljetustyöväen ...	54.000:—	—	—	—	—	—	—	54.000:—
Elintarviketyöläisten	8.046.955:—	1.717.447:—	300.000:—	50.100:—	331.500:—	—	—	10.446.012:—
Hotelli- ja Ravintola- henkilökunnan	9.480.860:—	1.633.204:—	160.000:—	301.707:—	65.000:—	—	—	11.640.771:—
Ilmakuulus- Unioni	—	19.352:—	—	—	—	—	—	19.352:—
Kiinteistötyöntekijäin	—	—	116.900:—	—	—	—	—	116.900:—
Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain	7.811.679:—	15.263.172:—	2.817.310:—	45.750:—	2.114.660:—	—	—	28.052.571:—
Lasi- ja Posliinityöväen	3.353.542:—	—	172.500:—	—	—	—	—	3.526.042:—
Maaseututyöväen	9.715.950:—	406.635:—	134.000:—	3.000:—	—	—	—	10.259.585:—
Mekanikkojen	82.150:—	48.690:—	15.000:—	—	1.800:—	—	—	147.640:—
Metallityöväen	15.822.400:—	15.000.137:—	1.811.450:—	1.219.005:—	—	—	—	33.852.992:—
Muurarien	62.395.680:—	5.530.495:—	988.200:—	369.111:—	9.000:—	—	—	69.292.486:—
Nahka-, Jalkine- ja Kumi- työväen	16.042.000:—	1.800.581:—	175.562:—	—	95.930:—	—	—	18.114.073:—
Paperiteollisuudentyöntekij. ...	8.805.350:—	16.030.740:—	1.020.000:—	—	3.915.895:—	—	—	29.711.985:—
Puuteollisuustyöväen	24.336.048:—	2.440.592:—	268.000:—	—	1.622.403:—	—	—	28.667.043:—
Rakennustyöläisten	275.132.965:—	34.645.557:—	2.086.055:—	2.377.865:—	18.569.129:—	—	—	332.811.571:—
Rautatieläisten	551.650:—	2.814.345:—	802.240:—	207.635:—	—	—	—	4.375.870:—
Satamatyöntekijäin	99.300:—	—	160.000:—	26.285:—	—	—	—	285.585:—
Sukeltajain	3.503.750:—	—	30.000:—	—	—	—	—	3.533.750:—
Tekstiililaitosmiesten	700.500:—	515.830:—	60.000:—	—	—	—	—	1.276.330:—
Tekstiilityöväen	19.186.474:—	2.793.109:—	—	—	—	—	—	21.979.583:—
Toimittaja	—	—	—	—	10.000:—	—	—	10.000:—
Työläis	909.760:—	4.564.483:—	352.000:—	179.115:—	—	—	—	6.005.358:—
Valtion Virkallijain	—	—	—	—	—	—	—	—
Yleinen Lehtimies	—	—	—	—	—	—	—	—
	466.031.013:—	105.224.369:—	11.469.217:—	4.779.583:—	26.735.317:—	—	—	614.239.499:—

SISÄLLYSLUETTELO :

	Sivu
I Poliittinen tilanne.....	3
II Taloudellinen kehitys.....	4
III Jäsenistö ja hallintoelimet	16
IV Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.....	19
V Kansainvälinen yhteistyö.....	21
VI Järjestö-, valistus- ja opintotyö.....	23
VII Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset	30
VIII Virkamiesjärjestöt r.y.....	42
Tilastot.....	44

JK-1